

СЪЯЧЪ

ПОЛУМѢСЕЧНО ИЛЮСТРИРАНО СПИСАНИЕ

ЗА

ЕКОНОМИЯ, ЗЕМЛЕДѢЛИЕ И СКОТОВЪДСТВО

ОРГАНЪ

НА

Земледѣлческото Дружество

„СЪЯЧЪ“

Въ с. Джаферлий, Варнен. околия

СЪДЪРЖАНИЕ

	Стр.
Кому да се надѣваме <i>Редакцията</i>	281
Опитъ съ културата на Феникълътъ и Тъинътъ <i>Ю. Пекаревъ</i>	287
Положението на житната търговия	294
Въвеждане пепитателни станции <i>Ю. Пекаревъ</i>	299
Водѣсти на млѣкото <i>Т. III.</i>	305
Извлечение отъ рѣшення на Варн. Окръж. Съвѣтъ <i>Границовъ</i>	308
Чужди вина въ България <i>Цвятковъ</i>	314
Разни: Още едно дѣло погрѣбано; Прѣкалена економия; Единъ новъ трудъ; Спечеленъ процѣсъ; И тѣзи година; Българско винар. Дружество „Гроздъ“; Министерство на Земл. и Търговията; По овощарството; Подиганieto на земледѣлието; Епизотический съвѣтъ при Министер. на Търг. и Земледѣлието; Три пѣти въ една година стригапъ овенъ	317
Ойровержение <i>Т. Марковъ</i>	325
Обявления и бюлетинъ,	326
Къмъ Г. Г. абонатитѣ на <i>Редакцията</i>	328.
Приложение: „Рѣководство за Живитѣ Плѣтища“ (слѣдва)	9 до 24

ВАРНА

ПЕЧАТНИЦА Н. ПЕТРОВЪ

1897

ОТКРЫТА ПОДПИСКА НА 1898 ГОДЪ НА ЖУРНАЛЪ
XIV ГОДЪ ИЗДАНИЯ- Н О В Ъ XIV ГОДЪ ИЗДАНИЯ
1898 г. 1898 г.

иллюстрированный, двухнедельный, вѣстникъ современной жизни, политики, литературы, науки, искусства и прикладныхъ знаний

 за 24 рубля

безъ всякой доплаты за пересылку премій подписчики „НОВИ“ получаютъ въ 1898 году, съ доставкою и пересылкою за границу, слѣдующія шесть изданій:

1) ЖУРНАЛЪ Н О В Ъ 24 выпуска въ форматѣ наибольшаго европейскаго иллюстрацій	2) Особый иллюстрированный ОТДѢЛЪ МОЗАИКА (24 выпуска), составляющій какъ бы самостоятельный журналъ по прикладнымъ знаниямъ, вмѣщающій въ себя 16 рубрикъ.	3) ЖУРНАЛЪ ЛИТЕРАТУРНЫЕ СЕМЕЙНЫЕ ВЕЧЕРА (отдѣлъ для семейнаго чтенія) 12 ежемесячныхъ книжекъ романовъ и повѣстей.
4) ВОСЕМЬ ПЕРЕПЛЕТЕННЫХЪ ТОМОВЪ полнаго собранія сочиненій П. И. МЕЛЬНИКОВА (АНДРЕЯ ПЕЧЕРСКАГО)	5) ЧЕТЫРЕ ПЕРЕПЛЕТЕННЫЕ ТОМА полнаго собранія сочиненій ВЛ. ИВ. ДАЛЯ (Казака Луганскаго)	6) ДВѢ РОСКОШНО ПЕРЕПЛЕТЕННЫЯ КНИЖКИ, формата in-folio; „ЖИВОПИСНОЙ РОССІИ“, посвященныя описанію МОСКВЫ и Москов. пром. и зан. обл.

ГОДОВАЯ ПОДПИСНАЯ ЦѢНА за все вышеобъявленныя изданія съ пересылкою за границу

24 РУБ.

Согласно почтовымъ правиламъ за пересылку двухъ книгъ „Живописной Россіи“ уплачивается только до русской границы. Дальнѣйшая пересылка ихъ производится за счетъ подписчика, причѣмъ плата за нее взыскивается на мѣстѣ назначенія по иностранному почтовому тарифу одновременно съ доставленіемъ книгъ.

Разсрочка платежа допускается, при чемъ при подпискѣ должно быть внесено не менѣе 6 руб.; остальные же деньги могутъ высылаться по усмотрѣнію подписчика ежемесячно, по 3 руб. до уплаты всѣхъ 24 руб. При подпискѣ въ разсрочку бесплатныя премія высылаются только по уплатѣ всей подписной суммы.

ПОЛУМѢСЕЧНО ИЛЮСТРОВАННО СПИСАНИЕ

ЗА

ЕКОНОМИЯ, ЗЕМЛЕДѢЛИЕ И СКОТОВЪДСВО

Кому да се надѣваме?

Ако вникнемъ добръ въ събитията, които прѣдизвикаха нашето политическо освобождение, ще видимъ, че първитѣ агитатори и дѣйци, по възбуждане съзнанието на роба за политическа свобода, бѣха тогавашнитѣ *даскали* и *попови*. Тѣ, може съ положителност да се каже, бѣха и най първитѣ борци въ борбата за духовната ни свобода, борба, наречена *черковенъ въпросъ*. И дѣйствително, какво щеха да направатъ буйнитѣ единици за счупването на игото, ако тѣ ненамѣреха подкрѣпа въ борбата отъ по разбранитѣ, по ученитѣ хора изъ мъртвата невежественна масса? Па и възможна ли би мисълта за нашето политическо освобождение прѣди разрѣшаванieto на черковний въпросъ? Благородни дѣйци ни дадоха благородни безсмъртни дѣла, благодарение на които, ние сега свободно дишаме и се наслаждаваме съ природнитѣ блага и упражняваме чловѣчешкитѣ си права.

Такива сж били тогавашнитѣ учители и свѣщенници и такива благородни роли, съ рискъ на живота си, сж играли.

Имаме ли ние сега нужда отъ нѣкакво политическо освобождение или не? — Мислимъ че нѣмаме. Ние имаме нужда и то въпиюща, отъ *економическо освобождение* и дѣлата на всѣко благородно сърдцѣ трѣбва да бждатъ устрѣмени къмъ постигание на тѣзи свобода. Ние и другъ пѣтъ сме казвали

и сега повтаряме: Политическа свобода, при економическо робство не е нищо друго, освѣнъ онзи продуктъ, които раздразнява стомашний сокъ и предизвиква лакома охота за хлѣбъ у човѣка, лишенъ и отъ най малко късче отъ послѣдний. Економическата свобода неможе, обаче, да се спечели съ орѣжие и сила; тя се печели само съ народно съзнание, подпомогнато отъ държавна опека.

Куму трѣбва да се надѣваме да разбуди това съзнание у невежественното още население? Трѣбва ли да чакаме България да роди и за това ни освобождение Ботѣвци, Хаджи Димитровци и пр.? — Мислимъ че не.

Довеждане населението къмъ съзнание, за необходимото му економическо освобождение трѣбва да се чака *единствено отъ истинскитѣ учители и свѣщенници*; тѣ сж живитѣ революционери противъ невежеството и економическото робство и населението би трябвало къмъ тѣхъ да обърне очи и повдигне рѣцѣ за спасение.

Имаме ли случаи, които да говорятъ въ полза на това? — имаме и съ десетки. Обаче имаме и случаи, които ни каратъ, освѣнъ да изгубваме надѣжда въ горното, нѣ и да се опасяваме отъ на ново заблуждение на простото още население, нѣ тука нека говорятъ фактитѣ:

„I. Редакторе,

Въ Септемврийската книжка на „Сѣячъ“, на стр. 245, се казва: „Повече отъ 300 души учители въ Русия поискали отварянието на пчеларски училища и станции и пр.“ и на края се казва: „Кждѣ е тази заинтересованостъ на нашитѣ учители?“. Това ми даде поводъ да Ви явя съдоющето: На 8-й тою учителитѣ отъ Бургаска Околия се събраха въ с. Дюнерлий, Бургаско, на учителско сѣбрание и по тоя случай рѣшиха да даджѣ вечеринка. Селянитѣ заинтересовани, че ще чюятъ нѣщо полезно, събиратъ се доста на вечеринката. —

Пръв отвори вечеринката, учителя Кантарджиевъ, прѣдсѣдателя на Учител. Окол. Дружество съ една сказка по даждията, нъ като не приютвенъ по прѣдмѣта, заключението му бѣше: „всѣтки даждия сж тѣжки, най-добротъ е да не се плащатъ никакви даждия.“

Подиръ него, както и сжция, декламираха още нѣколко учители и то поезийтъ: „Руска и Ангелъ“, „Ботевъ“, „Василъ Левски“ и др. все отъ тоя родъ и мѣжду това имаше дръкание съ цигулки, които произведоха смѣхъ, мѣжду селянитъ, едно, че незнаяха да свирятъ и др., че мѣзаха на цигулари въ шантанъ, каквито, единъ отъ учителитъ, въ единъ отъ разказитъ, подигра. Съ тия цигулки, учителитъ, като че искаха да научатъ селянитъ на цивилизация и че шайдата и кавала трѣбва да се заменятъ въче съ цигулитъ.

Излизе, че учителитъ нито сж помислили, даже, да държатъ нѣкоя сказка по подобрише селския животъ, по земледѣието, по сружаванията на селянитъ и пр. пр.

Въче много селски училища иматъ учил. градини, нъ нашитъ учители нито да знаятъ искатъ за тѣхното напръждане, съ което да покажатъ на селянитъ какъ може да се нареди една градина потчисти да служатъ за пининери.

Съ малки исключения нашитъ учители не получаватъ и не четятъ земледѣлчески списания и книжки.

Виждавъ сжмъ много учители да получаватъ и четятъ разни книжки по равенството, хеле по равенството на богатството.

Единъ истински учитель, въ едно село, може да направи много тѣщо по подобрене на сел. животъ и отъ части по земледѣието и пр.; нъ отъ учители, които четятъ само книжки по равенството, а не и по земледѣието, нищо подобно не се очаква.

Дано пакъ се вразумжтъ.

9-й Ноемврий 1897 г. с. Дюнерлий, (Бурiasco)

П.“

Като помѣстѣме исцѣло горната дописка, запитваме се: Това ли е народно разбужданіе? „Най добро било да се не плащатъ никакви даждия.“ За Бога това не е ли развратъ? Непоказва ли това, че Господствому Учителъ непритежава и най елементарни понятия отъ економическата организация на държавнитѣ строеве? Да се доказва, че данѣцитѣ сѣ тѣжки и не по силитѣ на земледѣлцитѣ, това разбираме, нѣ да се въстава противъ сѣществуванието на данѣка, то би значило да се приказватъ бабини деветинини. Най осждително въ случая е, че това е говорено отъ учителъ и на селяни, хора, умственното положение по економията, на които би стояло много по ниско отъ това на тѣхний учителъ-скасчикъ.

Ние бѣхме ржкоплѣскали на скасчика, ако той съ факти докажеше на слушателитѣ си, че данѣкътъ, когото плащатъ е по тежкъ отъ този, който плащатъ другитѣ съсловия, че тѣ (земледѣлцитѣ) печелѣтъ много малко, че и нищо, а плащатъ много, че сегашното имъ положение е критическо и безъ тѣхно заработване то, рискува се, ще ги затрие. Че сегашний начинъ на производството е скѣпъ, труденъ и малко възнаградителенъ, че отглѣдванитѣ отъ тѣхъ култури (житата) си губѣтъ своето бѣдѣще, благодарение на неиздържимата конкуренция, испѣкнала въ житнитѣ тържища, велѣдствие прогреситѣ въ земледѣлието, направени въ другитѣ земледѣлчески страни, че тѣ (земледѣлцитѣ) трѣбва да си дадѣтъ ржка единъ другиму и чрѣзъ здружаваніе да се опѣлчатъ противъ експлоататоритѣ си и пр. и пр. съвѣти, които щѣха да освѣстѣтъ слушателя въ трудното му положение, щѣха да му покажатъ начинъ за поправленіе и щѣха да повдигнатъ въ лицето на населението скасчика на висотата, на която трѣбва да стои единъ истински учителъ. Съзнайте вече Г-да, че съ подстрѣжаванія противъ това и онова не се постига нищо добро, освѣнъ заблужденіе, за което единъ день ще отплащате скѣпо на бѣднитѣ Ви слушатели.

Най добѣ селскитѣ учители трѣбва да знаятъ, че струнитѣ на цигулката не вълнуватъ душата на селянина, че въ тѣхнитѣ гласове той не намира никаква растуха въ тѣзи, тѣжки за него, времена и още когато тѣ сж дрънкатъ отъ учители и на сѣдната. Нашия селянинъ жеднѣе за духовна храна, каквато би трѣбвало да му се даде отъ учителитѣ. Никакви концерти него не веселятъ, па и тѣ сж още страшни за него. Звукътъ на прѣфинената музика, признаваме, има вснѣтателно влияние за изнеженото градско и ужъ цивилизовано население, нъ той е още абсурдъ за селянина, който дреме, като му цигулуватъ или пъкъ размишлява отъ кого да вземе да посрѣщне записътъ си или да си купи волъ и др.

Истинскитѣ народни учители могатъ да направатъ чудеса по подобрѣние положението на селянина стига да не имъ липсува това желание. Да твърдимъ това ни даватъ право животѣ примѣри, които имаме въ Варненско.

Народнитѣ учители Г. г. Владевъ, Баджовъ, Пекаревъ, Славовъ, Шиневъ, Тарговъ, Патронски, Стаменовъ, Котаровъ, Костовъ, Атанасовъ, Георгиевъ, учителитѣ въ с. Дикили—Ташъ (Разградско) и др., нѣкои чрѣзъ своитѣ училищни градини а други чрѣзъ основанитѣ при тѣхно съдѣйствие дружества, доказаха, че най голѣма възможность има народний учитель да помогне за економическото подобрѣние на околнитѣ му селяни. Тѣзи Господа спечелиха симпатитѣ първо на съселянитѣ си, а второ на началството си и ние като имъ благодаримъ, оставаме да желаемъ и на други тѣхни колеги такава прѣданность къмъ това благородно дѣло. Колко ли още примѣрни учители има, които прѣдадени къмъ дѣлото, да сж поднесли своятъ приносъ прѣдъ олтара на економическата свобода, нъ не извѣстни на редакцията ни? Ние бихме благодарили доста много на тѣзи, които ни съобщатъ такива отрадни случаи. Подобни похвални дѣла не трѣбва да оставатъ незабѣлѣзани въ земеделѣлческата ни литература.

И така ние се надѣваме единствено на учителитѣ и свѣщенниците да възпитатъ населението за въставанне противъ

економическата му криза. Тѣ сж единственнитѣ най близко до населението, слѣдвателно трѣбва да прѣдполагаме, че тѣ най добрѣ познаватъ неговитѣ нужди и че тѣ сж ползуватъ съ най голѣмо довѣрие и почитъ отъ страна на послѣдното.

Рѣдкитѣ случаи на незаинтересованостъ отъ страна на нѣкои учители и свѣщенници, колкото и да сж неприятни тѣ не трѣбва съвсѣмъ да ни отчайватъ. Учителитѣ въ с. Дюлгерлии, може би, сж имали желание да направатъ вѣщо, но не сж умѣли и благодарение на това тѣ вмѣсто да услужатъ на дѣлото, въ тѣхний край, сж го тикнали по назадъ. Като възлагаме такива сладки надѣжди на учителитѣ и свѣщенниците, доде ни на умъ слѣдующий случай: Прѣди нѣколко врѣме свѣщенника въ гр. Прѣславъ ни повърна списанието съ слѣдующий надписъ: „Понеже не се занимавамъ съ никакво земледѣлие и скотоводство то нежелая да получавамъ списанието Ви“ — Както виждате читатели, Негово Благоговѣйство повръща списанието ни и то неразрѣзано безъ да распечати даже връската, не че не му се харесва програмата и материала, съ който се пълни списанието, а защото той не се занимавалъ съ *никакво* земледѣлие и скотовѣдство. На негово Благоговѣйство ние сега не можемъ друго да кажемъ, освѣнъ слѣдующето: Отче, Вашето занятие, признаваме, не е *никакво* земледѣлие и скотовѣдство, а е свѣщенодѣйствуване, на което отъ скоро врѣме сте се обрѣкли, обаче, трѣбва да знаете, че не само часослова и наустницата трѣбва да Ви интересуватъ. Това трѣбва да праватъ и другитѣ вѣстници и списания, особено земледѣлческитѣ, защото за Васъ е важно да знаете и положението на масата мѣжду която сѣете Христовото Учение. Христосъ, на когото трѣбва да бѣждѣтъ послѣдователъ, не се ограничаваше въ проповѣдитѣ си само върху религията, а ги простираше и върху работи, които бѣха необходими да запазятъ послѣдните. Вие сте свѣщенникъ въ единъ винарски центръ и Васъ не малко трѣбва да Ви интересува положението и занятieto на Вашитѣ енорияши. Примѣрътъ на Негово Високо Прѣосвѣщенство Сливенский Мит-

рополитъ нека поне Ви въудошевява. Дано Отче, само сж рѣдки мѣжду Тѣхни Благоговѣйства Вашитѣ единомисленници. За сега толкова.

Напослѣдъкъ, като завършваме, ние пожелаваме бѣдъща разумна и ползотворна работа на учителитѣ и свѣщенниците на полето за економическото освобождение на нашето население, съ което само, първитѣ ще бѣдѣтъ истински послѣдователи на прѣдештвенниците си, а вторитѣ - истински послѣдователи на Христа.

Опитъ съ културата на феникълътъ (*Foeniculum Officinale*) и Тминътъ (*Carum carvi*)

Въ битността си учитель при Варненскитѣ Основни училища двѣ години наредъ*) уреждахъ училищна градина, въ която между другитѣ растения, правихъ опитъ и съ култивирането на феникла и тминътъ.**). Благодатнитѣ резултати и особенатата важность на тия многодоходни растения въ земеделческо, търговско и индустриално отношение ме принудихъ да запознаж нашитѣ поне по-прѣдприемчиви земеделци, съ начина на отгледването на тия растения, съ резултатитѣ които съмъ получилъ при опита си, и съ значението имъ въ земедѣлието, търговията и индустрията.

Още като ученикъ въ Руссенското Земеделческо Училище, при систематичното изучаване на частното земедѣлие, менъ особено внимание ми обърнихъ тия двѣ земеделчески растения, които до колкото знахъ не сж имали гостоприемство до сега на българската почва. Слѣдъ завършване училището веднага не ми се удади сгоденъ случай да туржъ поне двѣ

*) Прѣзъ учебн. 1895/96 и 1896/97 год.

**) Тминътъ подъ названкето *Кимьонъ* мислж да се отгледва въ нѣкои мѣста на Южна България, нъ въ много ограниченъ размѣръ.

сѣмена въ земята та да видѣхъ плодѣтъ имъ, и едвамъ като станяхъ. учителъ въ гр. Варна можихъ да удовлетвориѣхъ съ успѣхъ туй: що толкова мечтаяхъ. Голѣмния училищенъ дворъ ми се виждаше грозенъ прѣдъ очитѣ отъ липсата на каквато и да била градинка, и азъ, съ съгласието на надлѣжната властъ, турихъ основа на една *училищна градина*, която още първата година се увѣпча съ успѣхи. Тѣй се изразявамъ, защото почвата на бѣдѣщата градина бѣше отъ такова естество, че липсваше и най безпретентната за добри условия трѣвица; и това обстоятелство караше мнозина да си „оскубватъ брадата ако на тази земя стане нѣщо“ и по на сѣтнѣ—да се срамуватъ отъ дѣмитѣ си и избѣгвахъ минаването покрай училището даже. Съ колко още и отъ официаленъ характеръ въспоминания е свързана тѣзи градина!!! . . . Нѣ на прѣдмета.

Прѣзъ зимата прѣкопахъ, исчистихъ отъ камънето и уравнихъ мѣстото, като засѣхъ нѣкои и то твърдѣ малко, отъ зимнитѣ растения а на пролѣтъ съвършено изпълнихъ градината съ разни растения, между които: феникълъ и тминъ. Но не намиране производители на тия растения, сѣмена се намѣрихъ само въ аптекитѣ, отъ гдѣто ги купихъ.

За по прѣгледно запознавание съ културата на тия растения ще опиша по отдѣлно работитѣ, които се извършватъ при тѣхъ, тѣй както азъ постѣпвахъ.

Феникълъ (*Foeniculum Officinale*)

Почва. Сѣидба. Отгледване. Прибиране. Употрѣбление.

Феникълътъ принадлежи къмъ родѣтъ на ония коренни растения, които отгледвани на малки пространства даватъ значителни приходи; по качества си прилича на копара и нараства отъ 1—1²/₃ метра височина. Различаваме два вида феникълъ: *Булонски* и *Обикновенъ*. Булонския феникълъ е по-добъръ, защото плодѣтъ му е по-вкусенъ и затова се и цѣни по-високо.

Почвата на която правихъ опитъ съ феникѣла е, както казахъ, отъ такава долна степенъ щото и дума не може да

става, затова бѣхъ принуденъ да ѝ размѣсжъ съ малко старъ хлѣвски торъ (да нанисъмъ друга почва, ми бѣ невъзможно). та и феникла е такова растение, че е доволенъ отъ всѣкаква почва на която му се удаде гостопримство; макаръ, че дълбокитѣ глинести почви, въ които има достачно варъ, и припѣцитѣ особно обича — въ такива почви дава най голѣмъ приходъ. При избиранъето почва не се гледа какво растение е било по напрѣдъ засѣто, макаръ че слѣдъ окопавалнитѣ растени и рапицата, да става най добръ. Почвата за феникла трѣба да е съ стара сила, т. е., да е торена за друго растение сѣто по прѣди.

Засѣванъето на фениклътъ може да се извършва по разни начини. Или посрѣдствомъ разсадъ, или пѣкъ се сѣе въ нѣкое пролѣтно растение. Фениклътъ, прѣди всичко трѣба да се знае, че е двѣгодишно растение т. е. първата година, засѣто не дава никакъвъ плодъ Поради това, за да се не губи отъ не използванъето нивата, по добръ е да се сѣе съ нѣкое пролѣтно растение, слѣдъ обиранъето на което да се пристъпи къмъ понататъшната работа съ феникла. Спорѣдъ начина на засѣванъето и работитѣ се извършватъ различно. Тѣй напр.: ако ще се отгледва фениклътъ отъ разсадъ постъпва се така, Сѣмето се посѣва, прѣзъ лѣтото на особни наторени фитарии. Разсада не трѣба да бжде гъстъ, за да може да се укорени по-силно, и се прилѣжно плѣви. Прѣзъ есенъта, прѣди замръзванъето на почвата, разсада се ископава, съкратяватъ му се клончетата и стѣблата му се прѣрѣзватъ. Слѣдъ това разсада се нарежда на пластове въ нѣкой трапъ, като между пластоветѣ се нарежда сухъ пѣськъ и най отгорѣ се зарива съ земя. На пролѣтъ, кждѣ края на Априлий, когато не се страхуваме отъ студъ, разсада се изважда прѣрѣзва се на ново и се разсажда на нивата. Когато пѣкъ ще го сѣемъ въ нѣкое друго растение като напр. съ ечмикъ, лентъ, макъ, моркви и др. кждѣ края или половината на м. Априлъ се прѣска сѣмето и слѣдъ прибиранъето

на пролѣтното растение феникълъ остава самъ на нивата, като се прѣкопава и разрѣжда. Прѣзъ есенъта стѣблата му се покосиватъ и се загърлятъ съ прѣстъ; а прѣзъ пролѣтъта се прѣкопава още веднѣжъ. Покосенитѣ на есенъ стѣбла служатъ за подправка храната на добитъка.

За 1 хектаръ сж достатъчни 12—15 килограма сѣме.

При отгледването не трѣба да се забравя, че феникълъа се плѣви, окопава се и се загърля. Кждѣ края на м. Юлий фениклътъ захваща да цѣвти и издава една твърдѣ приятна меризма.

Поради не еднаквото здръляне на феникловитѣ сѣмена, и прибирането му не може да се извърши на веднѣжъ а на два, три пѣти. Беридбата се започва прѣзъ м. Августъ, и се познава, че е готова жетвата по втвърдяването на сѣмената. Най горнитѣ клончета щомъ уздрѣжтъ се рѣжжтъ и сушжтъ на черги. Останѣлитѣ най подиръ недоздрѣли чадърчета се рѣжжтъ и сж богата притурка въ салца, или пѣкъ за въ туршия.

Важно обстоятелство при фениклътъ е, че отъ една и сжща сѣидба може три години наредъ да се получава почти еднакъвъ приходъ, затова слѣдъ жѣтвата на феникла отрѣзватъ се на около една педи надъ земята стѣблата му и съ тѣхъ се покриватъ коренищата, които се запазватъ отъ измръзване чрѣзъ покриването имъ съ торъ, и на пролѣтъ покарватъ на пово.

Отъ 1 хектаръ се добива срѣдньо 16—25 хектолитра сѣме и 20—30 q. слама. Цѣната на 1 хектолитръ сѣме е отъ 50—60 лева. Сламата се употрѣблява, като постелка за добитъка и за горѣне; нъ нарѣзана и размѣсена съ друга храна прави ж по-вкусна и по-меризлива.

Феникловитѣ сѣмена съдържжтъ 2.5 — 4% етерно масло; 10 — 12% лойно масло и нѣколко процента захаръ. Сѣмената му се употрѣбляватъ за ароматизиране кравешкото млѣко и въ видъ на млѣчна отвара се употрѣбляватъ при кърмене малкитѣ дѣца. Употрѣблявани (сѣмената) отъ доил-

ница, служатъ като сръдство за отдѣляне повече млѣко. Французитѣ смятатъ феникла, като пикочогонно сръдство.

Тминъ (Carum Carvi)

Почва. Сѣидба. Отгледване. Прибиране. Приходъ. Употрѣбление.

Тминътъ е едно отъ ония търговски растения, които даватъ значителенъ приходъ. Коренътъ му е дълбокъ врѣтенообразенъ. Стѣблата му сж ржбести; отъ 40 до 150 сантиметра високъ, съ бѣли дребни въ сенникостоящи цвѣтове, които на втората година се лвяватъ. Тминътъ е двѣгодишно растение.

На почва тмина не е вискателенъ, макаръ въ глинеститѣ почви, които съдържатъ малко варъ, да дава най добри приходи. Тминътъ вирѣе почти въ всичкитѣ почви, даже и въ пѣськливитѣ, стига да сж дълбоко разработени и грижливо приготвени.

Освенъ като се глѣда на почвата, тминътъ дава блѣсващи резултати като се сѣе подиръ наторенитѣ окопавателни растения и слѣдъ рапицата. Прѣсенъ торъ не обича.

При сѣидбата на тмина трѣба да се има прѣдъ видъ това обстоятелство, че тмина е двѣ годишно растение, и че засѣтъ право на мѣстото си дава плодъ едва на втората година. Поради това отгледва се испърво или на особени фитарии, като послѣ се прѣсажда на нивата или пѣкъ се сѣе направо на нивата съ нѣкое едно годишно растение, което дава приходъ въ първата година.

При отгледването тмина отъ разсадъ, сѣмето се посѣва колкото е възможно по рано на особени наторени фитарии, като се гледа щото разсада да не бжде гъстъ за да може да се укорени по силно, и се прилѣжно плѣви. Слѣдъ прибирането на пролѣтното растение, прѣзъ м. Юлий се прѣорава почвата и въ началото на Августа се разсажда въ редове на 30 сантиметра далечина. Прѣзъ Есента прѣсадения тминъ се прѣкопава по възможности два пѣти; сж-

щото се прави и на пролѣтъ. При отгледванъето му пѣкъ заедно съ други растения, като напр. съ лена, мака, ечмика и др. сѣидбата се извършва безъ расадъ. Прѣзъ м. Априлъ се прѣска сѣмето и слѣдъ прѣбиранъето на пролѣтнитѣ растения тминътъ остава самъ на нивата; като се прѣкопава и разрѣжда. Прѣзъ есенъта стѣблата се пожънватъ или покосяватъ и служатъ като добра храна за добитъка; а на другата пролѣтъ се прѣкопава още веднѣжъ. — За 1 хектаръ е потребно 10 — 14 килограма сѣме.

Прибиранъето на тмина се извършва въ края на м. Юний, прѣзъ втората година. Тминътъ се пожънва съ сѣрпъ сутринъ рано, и то щомъ почнатъ зрънцата му да чернѣятъ. Въ прибиранъето на тмина не трѣба да се бавимъ защото зърната му лесно се уронватъ. Пожънатиия тминъ се прави на малки снопчета и се оставяж расположенъ въ редове, въ видъ на Δ съ върховетѣ на горѣ, както рапицата, за да изсъхне; слѣдъ което се вършѣ (очуква.)

Прихода отъ тминътъ се значително промѣнява; отъ 1 хектаръ се добива срѣднѣ 15 до 20 q. сѣме и 25 до 32 q. слама която се употребява за постелка или горенъе; нѣ раздробена и примѣсена съ крѣмнитѣ растения, особено съ дѣтелинитѣ, прави храната здрава и прѣдпазва добитъка отъ подуване. —

Сѣмената на тмина съдържатъ 5% ефирно масло, 7% лойно масло. Употребява се при припадкитѣ на малки дѣца. Тминовото ефирно масло е прозрачно, лесно испаряемо, безцветно или блѣдожълто; има срѣдния реакция. Растваря се при равно количество спиртъ. Тминовото масло има различно кипение; *безкислородното* масло (карвилъ) кипи при 175° а *кислородното* (карволъ) при 225°. Употребява се при изгубване апетитъ; при стомашни болѣсти и отъ него се прави есенция на тѣй нарѣченитѣ *тминове ликьори*.

За най доброкачественъ тминъ се счита Холандския, Руския и Саксонския.

Като земледѣлчески растения феникла и тмина игражтъ тѣзи важна роль, че при еднакво пространство даватъ много по голѣми приходи, обѣмътъ по малко пространство земя, не сж тѣй вискателни на почви, сравнително по лекъ физически трудъ за тѣхъ се прилага, съ по малкъ оборотенъ капиталъ се произвеждатъ и съ мн. още други добри страни прѣвъсходствуватъ обработванитѣ у насъ земледѣлчески растения. Съ нѣщо по горѣ стожтъ и въ търговско и медицинско отношение. Сѣмената на тия растения както се видя служжтъ за произвеждане етерически масла, за правяне ликьори; употребяватъ се въ лѣкарството, сиренерството, въ хлѣбарството; сжщо, иматъ широко употребление и въ домакинско отношение, като служжтъ за подмирисване разни салци, туршии и др. Нищо не се хвърля отъ частитѣ на тия растения: корени, стебла, сѣмена — всички иматъ извѣстно употребление и се търсжтъ съ значителна цѣна.

Една само лоша страна иматъ тия толкова благодатни растения — че културата на тия растения е твърдѣ малко, извѣстна, до колкото знаемъ, на нашитѣ земледѣлци а най вече на тия отъ сѣверна България. На това пъкъ е срѣщу поставено министерството на Земледѣлието и Търговия, на което единствената и най важна задача е да се грижи за благосъстоянието най главно, на земледѣлцитѣ. Като е така то най първо трѣба да направи нуждното за въвежданьето на тия растения, и чрѣзъ своитѣ агенти да направи извѣстна културата имъ, като застави земледѣлческитѣ надзиратели сами да правжтъ опити съ тия растения, съ което работата по произвожданьето на тия растения ще бжде по нагледна, отколкото голото слово.

Министерството на Земледѣлието и Търговията, при поръчване други сѣмена, да има прѣдъ видъ и такива отъ фениклъ и тминъ.

На здраво съмъ увѣренъ, че сѣ ще се укажжтъ рѣвностни земледѣлци, които да си направжтъ единъ въ малкъ

поне размѣръ опитъ съ тия растения; между прочемъ земледѣлческото Дружество „СЪЯЧЪ“ въ с. Джаферлий ще засѣе около 2 — 3 Декара съ фениклъ и тминъ.

Другари по образование, (земледѣлци) къмъ Васъ найвече апелирамъ; Вамъ именно прѣдстои задачата да упътвате нашия земледѣлецъ въ пътьтъ на прогреса. Вий които на земледѣлчески трудъ сте издържани въ земледѣлческитѣ ни училища, оправдайте прѣдначението си. За дѣлата Ви ще отплаща потомството.

Земледѣлческитѣ ни училища трѣбва да дадѣтъ прѣдимство на феникла и тмина, прѣдъ разнитѣ шпаргели и др. растения, които иматъ едностранчиво употрѣбление.

Опитътъ говори, че тия растения съ завиденъ даже успѣхъ могатъ да вирѣятъ и у насъ.

гр. Варна Никулденъ 1897 год.

Ю. Пекаревъ.

ПОЛОЖЕНИЕТО НА ЖИТНАТА ТЪРГОВИЯ.

Министерството на Търговията и Земедѣлнето получило тѣзи дни отъ една прочута търговска къща на жита въ Франция слѣдующитѣ интересни данни по положението на житната търговия.

„Въ послѣдния рапортъ ние констатирахме, че цѣната на житата бѣше станжала легка-полегка много висока, вслѣдствие намалението на реколтата въ всичкитѣ Европейски държави по отнѣшение на обѣма и тѣглото, което е много по-ниско отъ сръднѣото.

Истеклия мѣсець донесе малки измѣненія на това положение на нѣщата. Освѣнъ нѣколко вариации въ различни

направления, които вариации се изясняватъ съ уголѣмиванieto търговията съ зърненитѣ храни въ свѣта, цѣнитѣ сж останжли постоянни.

Днесъ единъ новъ и много силенъ факторъ, който е отъ естество да усигори настоящето положение, заслужва да се отбѣлѣжи: прѣустановяването на плаването въ Азовското море е почти свършенъ фактъ, а това на сѣвернитѣ и Дунавскитѣ пристанища ще закъснѣе малко.

Американскитѣ канали, които отъ Вестскій фаръ донасятъ въ Атлантическитѣ пристанища прѣдначаенитѣ за износъ произведения, скоро ще бѣдѣтъ неблагоприятни за търговията.

Най-сетнѣ, ако къмъ тѣзи причини за намалението на вносьтъ въ Европа се прибавятъ и малкитѣ количества зървени храни, що се нахождатъ въ всичкитѣ държави на вносьтъ, ние можемъ да считаме за сигурно настоящето положение.

Пшеница. Колкото се отнася за пшеницата, ще кажемъ, че затварянieto на Азовското море ще хвърли върху тържищата на западна Европа извѣстни количества пшеница, понеже търговцитѣ ще прибѣрзатъ, както всѣка година въ подобна епоха, да очистатъ Азовскитѣ пристанища, та да побѣгнатъ прѣзимуванието. Но, пристигналата пшеница ще прѣдизвика малки намаления въ цѣнитѣ, вслѣдствие увеличението на прѣдлаганията, които ще станѣтъ въ едно и сѣщо врѣме, защото нуждитѣ сж голѣми.

Купувачитѣ, като виждатъ, че цѣнитѣ сж високи, се въздържатъ да купуватъ пшеница, за това и количеството на останжлата за проданъ пшеница въ голѣмитѣ търговски центрове и пристанища е по-малко отъ всѣки другъ пѣтъ. Франция поглѣща малко — по малко своята собствена реколта, която като долнокачественна и неспособна за изсушаване не ще може да се запази за дълго врѣме.

Англия, която се съобщава направо съ Америка и която е хамбарътъ на житата на съединенитѣ щати, логически е

заставена да прѣувеличи голѣмината на тѣхната реколта. Вѣроятно, тя ще бѣде послѣдната дѣржава, която ще повѣрва въ дѣйствителността на дефицита и ще се рѣши да направи голѣми покупки на жито само тогава, когато налѣжащитѣ нужди започнатъ да ставатъ по-голѣми.

Италия, въпрѣки една по-малка съ $\frac{1}{4}$ реколта отъ миналогодипната, се въздържа сжщо, но мотивитѣ на тая въздержаностъ, струва ни се, сж повече економически и финансови, отъ колкото чисто търговски.

Испания, гдѣто загубата отъ размѣната е 34% и вносите права сж твърдѣ голѣми, та чуждестранното жито е толкова скъпо, щото изглѣжда да е почти запрѣтиемъ артикулъ, ще чака да консомира цѣлата си реколта, прѣди да се рѣши да внесе пшеница.

Така щото врѣдомъ се купува малко количество пшеница, колкото за удовлетворение на сегашнитѣ нужди, безъ да се мисли за въ бѣдѣще. Но понеже реколтата бѣше почти на всждѣ по-малка и въ всѣки случай недостатъчна за локалнитѣ консомации, то може да се каже, че наближава момента, въ който търсенията ще се увеличатъ и ще могатъ да прѣдизвикатъ едно ново подигане на цѣнитѣ, ако реколтата на Аржентиската република не дойде да противодѣйствува на това—тамъ се крие тайната на настоящето положение. Пристигналитѣ на послѣдѣкъ новини отъ Аржентинъ, показватъ, че тамъ реколтата е почти добра; отъ нея ще има 11—12 милиона метрически, кинтали за изнасяние, което ще трѣбва да започне кждѣ Февруарий или Мартъ. Обаче, телеграмми отъ скорошна дата съобщиха, че необичновени за този сезонъ мразове сж причинили сериозни поврѣди на сѣидбитѣ въ Южна Америка. Ний незнаемъ до каква степенъ трѣбва да се вѣрва на подобни извѣстия, ако и въ напреднжлото даже състояние, въ което се намиратъ сѣидбитѣ, мразоветѣ бихж причинили много голѣми поврѣди. Но не трѣбва да се забравя, че до прибиранieto на реколтитѣ,

сѣдѣбитѣ ще бѣдѣтъ изложени на климатическитѣ случайности, така щото може да се очаква едно намаление и производството.

Полученото количество пшеница въ Австралия не е толкова голѣмо, щото да може да се изнесе една частъ отъ него въ настоящий сезонъ. Напротивъ, ако се сѣди отъ числата на плавающитѣ параходи, голѣмо количество пшеница ще пристигне отъ Калифорния въ Европа, кждѣ край и срѣдната на м-цъ Ноемврий.

Ние ще упомѣнемъ само, че за другитѣ жита на западния брѣгъ, износътъ ще бѣде тая година по-голѣмъ отъ колкото до сега и че тоя износъ ще започне кждѣ Мартъ и Априлий.

Колкото се отнася до Индиската пшеница, която играеше по-рано една прѣдимна роля въ общото тържище, вносетъ ѝ въ Европа клопи къмъ голѣмо намаление по причина, може би, на локалнитѣ нужди, които всѣка година се уголемяватъ.

Ние упомѣнахме всичкитѣ фактори, които сѣ отъ естество да повишатъ или понижатъ цѣнитѣ на пшеницата, при все това, обаче, много трудно е да се искажемъ окончателно, ако и да сме убѣдени, че цѣнитѣ ще се задържатъ за 2—3 мѣсеци.

Ржжъ. Много високитѣ цѣни не прѣдставатъ да напразяватъ този артикулъ. И въ производеното количество ржжъ въ Руссия е било твърдѣ малко и въ Романия още по-малко, ний не вѣрваме, че цѣната на този цераалъ ще се увеличи много, защото общото употрѣбление изглѣжда да е намалено въ извѣстни провинции.

Фуражни зърна. Наближаванието на зимата, въ продълженнето на които домашнитѣ животни не ще намиратъ вече храна на полето, а ще се хранятъ съ провизитѣ, които сѣ реколтирани испрѣди, е единъ фактъ отъ естество да докара поскъпняванието на фуражнитѣ зърна.

Руссия *ечемикъ* ще се възползува до извѣстна степен отъ това повишение и за вѣрвание е, че когато всичкитѣ

пристанища на Азовското море ще замързнатъ окончателно, цѣпата на ечемика, която е сравнително висока, ще остане постоянна, тъй като находящия се въ тържищата ечемикъ е въ малко количество.

Царевичата е сравнително много по ефтина, вслѣдствие миналогодишната изобилпа реколта въ Америка, която реколта е била една отъ най-голѣмитѣ до сега и която не прѣстава да тѣжи до послѣдно врѣме върху общото тържище. Тая голѣма реколта се е увеличила съ тазгодишната, на която количеството е доста почетно. Въ Румжния, както и въ България е получено така сжщо голѣмо количество царевича. Въпрѣки това, обаче, цѣпата на царевичата си остава сжщата, па може и ще се увѣличи за напрѣдъ.

Заслужва да се упомѣне, че въ Сѣверна Африка, както и въ нѣкои области на Испания, царевичата се търси сега повече отъ колкото въ прѣдидишнитѣ години.

Реколтата на *овѣсътъ* е била слаба въ Сѣверна Руссия и за това, може би е изнесено незначително количество овѣсъ отъ Южна Руссия. Въ България и Румжния получената реколта, може да се каже, е била незначителна. Напротивъ, Америка е произвела тая година доста много овѣсъ, па който изнасянието за всичкитѣ пристанища на стария континентъ продължава почти непрѣкъснато.

Мисленни зърна за колзата и навето ще спомѣнемъ само това, че тѣ сж вече исчерпани въ Дунавскитѣ пристанища.

Колкото се отпоси за *съненото сѣме* ще кажемъ, че изнесеното количество изъ Руссия тая година е било по-голѣмо отъ колкото миналата година, при всичко че реколтата му е била по слаба тая година.

Този фактъ, който се лива като аномаленъ, означава, че депозитъоритѣ прѣлъстени отъ високата цѣна, що е добило лепеното сѣме, сж се рѣшили да продаждъ изъ цѣло стоката си. Въпрѣки тѣзи високи цѣни, търсението не бѣше, може би, толкова голѣмо; колкото можеше да се прѣдвижда, ако се сждене по скромната реколта на лепеното сѣме.

Не знаемъ да—ли ще трѣбва да се прѣдпие това на износътъ отъ Америка на маслото отъ дървеницата, което масло замѣства въ много индустриални работи лепеното и на което производството коштува по-малко, но въ всѣки случай заслужва да се спомѣне.

Този си рапортъ ще приключимъ като забѣлѣжимъ, че температурата, която играе толкова важна роли въ бѣдѣнето на сѣдбитѣ въ Франция, е необикновена за сезона.

Изобщо въ всичкитѣ Европейски държави се усѣща задоволствие отъ земнитѣ посѣви, като се очаква по-скоропното дохождане на сѣбговегѣ, които ще прѣдпазятъ посѣвитѣ отъ силнитѣ сухи мразове.

Парижъ 17 Ноемврий 1897 година.“

Въвеждане и у насъ испитателни станции за питейнитѣ производства и животинскитѣ продукти

Нѣма друго производство у насъ, което да е свързано тѣй лесно съ фалшификацията, както сж питейнитѣ производства и животинскитѣ продукти (млѣко, масло и др.) Благодарение на линсата отъ какъвто и да билъ контролъ, производителитѣ безъ страхъ употребляватъ такива непростими—повечето утровни—срѣдства, за да имъ бѣдѣтъ производствата ужъ „по-доброкачествени“ и съ самоувѣреностъ даже поднасятъ на купувача това свое „доброкачествено“ произведение, че той ще остане доволенъ. Ако се направи една щателна анализа, особено на питиета изобщо, едва ли ще се укажѣтъ 1% отъ тѣхъ да не сж примѣсени, да сж чисти—патурални, а всички други---99% сж примѣсени съ толкова разнообразни *непростими* срѣдства и приготвувани по толкова различни начина,

колкото сж самитѣ производители плюсъ всичко каквото имъ дойде до ума, стига само виното имъ да изглежда гъсто, ракията синджирлия, содата и лимонадата по рѣзливни а млѣкото мазно и гъсто, макаръ, че при заминаването покрай всѣка чешма да не ѝ се скършва хатѣра.

Не отричамъ, че въ нѣкои градски общини сж натоварени агентитѣ имъ и съ санитарната частъ: да надзираватъ чистенѣето изъ града и прѣглеждатъ качеството на продуктитѣ донесени за проданъ, биле тѣ мѣстни или въикашни; нъ тия агенти сж далечъ отъ възможността да изпълняватъ санитарната си длъжностъ, както би трѣбало, защото тѣ нѣматъ ония научни познания пуждни за всѣкиго който би трѣбало напълно да отговаря на прѣдзначението си—тѣхнитѣ научни познания сж, изключително, може да се каже, фелтфебелски. — Турижли въ джеба си по единъ млѣкомѣръ (лактоданзиметръ), съ който да провѣрватъ ужъ качеството на млѣкото; и ги виждашъ често съ гордостъ да измѣкватъ расковника лактоданзиметръ, пускатъ го въ изпълнения съ млѣко цилиндър и съ всичкото си внимание втурачили очи въ стълбицата на млѣкомѣра, да ли ще покаже 30 или 32 и слѣдъ това килне „испитаното“ млѣко въ гърлото си; ама термометра билъ посочвалъ $+5^{\circ}$ или $+12^{\circ}$ или -7° , че въ млѣкото ще има кой знай какви примѣси, които сериозно управляватъ неговата гъстота („тлѣстина, както тѣ наричатъ гъстото млѣко) това за глѣхъ нищо не значи — на ли стълбицата на млѣкомѣра посочва 30 или 32? — това му трѣба. Спекулантитѣ млѣкари се надсмиватъ даже на агентовата не удачностъ да измѣкне изъ джеба имъ 5—10 лева глоба Хей на колко сж тѣ години чужденцитѣ млѣкари у насъ?! Отъ колко чешми вода е влѣзла въ млѣчната имъ кофа и пакъ млѣкомѣра показва 30—32 па и повече?! Ами я иди въ млѣкарницата имъ и по гледни ония мити млѣчни масури дебелы по 1 сантиметръ, които продаватъ по 20 ст. едина; тѣ аджеба, отъ каква маса млѣко се образуватъ, които сж „само

каймак“? Да допуснемъ за минута, че този му отдѣленъ каймакъ е чистъ, не е майсторепъ, ами отгдѣ се взема оня каймакъ, който се образува въ подквасеното за проданъ млѣко? — Това си го знайтъ „само млѣкаритѣ—туй имъ е занаятъ“...

За млѣкото все таки баримъ, „има контролъ; него градскитѣ агенти познаватъ съ млѣкомѣра“, а съ какво ли и по какъвъ ли начинъ познаватъ качеството на животинскитѣ и растителнитѣ масла, и въ които какви не щѣишъ бъркала нѣма и пакъ се продаватъ за „чисто краешко“ или „чисто дървено масло?! — Тѣхъ ги и хичъ не погледватъ. „Масло ли е“? — „масло!“ „Хай, върви го продавай!“ Ами друголче какъ да постигиватъ хората, като за тѣхъ нѣматъ нуждитѣ расковничета. „Съ млѣкото работата е лесна!“

Че млѣкото у насъ се фалшифицира достатъчно е да приведемъ това обстоятелство: продавачитѣ на млѣко у насъ сж цинцари — куцовласи. А пъкъ извѣстенъ е на всѣки българинъ начина на каквато ще да е търговска сдѣлка отъ страна на цинцарина, стига „пари да капѣтъ“; че тѣ (цинцаритѣ—млѣкари) като дохождатъ въ България нѣматъ ни пукната пара, както го казватъ, а си отиватъ съ кимеръ на на кръста. Отъ гдѣ такава печалба? Да ли отъ голѣмия му (?) оборотенъ капиталъ или отъ какво? — Всичко отъ фалша! Единъ „балш“ млѣкаръ да продаде въ день най много, най много 50—60 литри млѣко. Отъ него подържа 3—4 слуги, плаща наемъ за дюгенъ¹⁾ патентътъ за правотъргованье, и себѣ и сѣмейство издържа и съ добра печала си отива на власт...

А какво да се каже за пипигтата? — Нѣщо повече. За млѣкото поне баримъ знаемъ, че има хора които сж натоварени съ прѣглежданъто му. А питистата? — За тѣхъ нѣма никакъвъ, има абсолютно никакъвъ контролъ — тѣ сж оставени на произвола на производителитѣ имъ. Казахме го по горѣ, че отъ единъ родъ питѣ съ толкова различни свойства имаме, колкото сж производителитѣ плюсъ способността имъ

¹⁾ Млѣкарскитѣ дугени си расположены винаги на най главната пипца, та смѣтайте и какъвъ наемъ плащатъ.

да имитиратъ. Вземете, което щете питие продавано у насъ, поставете го подъ анализъ и Вий сами ще се увѣритѣ въ думитѣ ми; вий сами ще съзрѣте какви чужди примѣси има въ него; много отъ които сж немилостиви разрушители на организма ни. Спомнямъ си много добри думитѣ на единъ мой прѣподавателъ по земледѣлческа технология, възбудени отъ една очевидность при една научна екскурзия съ него.

„Нашитѣ питиепроизводители, каза той, сж голѣми неприятели на здравето ни; тѣхнитѣ питиета, съ които тѣй лесно нстрѣгватъ паритѣ изъ жеба ни, благодарение на липсата отъ какъвто и да билъ контролъ, сж пълни съ всевъзможни примѣси отразажщи сж врѣдно на здравето ни. Погледнете напр. какъ безъ гризене на съвѣсть налива въ стѣклата сѣреста вмѣсто въглелива киселина.¹⁾ Това се практикува при всичкитѣ почти отъ тоя родъ заведения. Непростими злоупотрѣбления се вършатъ при фабрикацията и на другитѣ питиета. Тѣй напримѣръ, въ ракията примѣсватъ, между другото и синъ камъкъ; въ виното, за да става по-силно примѣсватъ спиртъ и др. а какви не щете боклуци употребяватъ при бистренето му, за които въ другитѣ държави има специални закони, съ които строго се запрѣщаватъ употреблението на тия врѣдителни за здравето срѣдства. А коняци ни е нѣмаме. Нашитѣ коняци не сж друго нищо—освенъ ракия примѣсена въ нея есенция или пѣкъ задоволена само съ малко боя и захаръ. А пѣкъ коняка, нъ виняния конякъ, играе пзвѣстна роль и въ медицината...“ Тѣзи думи сж исказани отъ човѣкъ, който имаше солидни познания по прѣдмета, затова не трѣба да се има и най малко съмнѣние въ истиността.

Името на самитѣ примѣси е достатъчно да ни освѣтли въ разрушителното имъ дѣйствие върху организма ни. Нъ какъ да се прѣдвардимъ отъ това зло? Да напуснемъ употреблението имъ е твърдѣ невъзможно; защото често не ще можимъ да испълваме и докторскитѣ прѣдписания: „пийвай си

¹⁾ Това съ очитѣ си го видѣхме въ едно лимонадно—содано е заведение

по една чаша старо вино . . . конякъ . . . размѣсвай виното съ сода или лимонада . . .“ и т. н. разбира се, признато е блатворното имъ влияние и за това се прѣпоръчватъ; та и тъй сме за тѣ привикнали, че безъ винце и ракийца не можемъ, на каквото ще да е то. Та и защо да ги не употребяваме, когато тѣ вземани въ чистъ — натураленъ видъ, и въ умѣрено количество указватъ повече благотворно влияние. Като е така длъжностъ е на властта да ни прѣдвардва отъ това зло. Имаме санитарно управление, на което се вмѣнява задачата да прѣдвардва общественото здравье. Това управление трѣба съвмѣстно съ надлѣжний министъръ и една специална комисия да изработи подробенъ правилникъ въ който изрично да се изброжатъ: срѣдствата въ проценти които се позволяватъ при бистренѣето, подобряванѣето или въобще по приготвлението на питиета, а ма биле тѣ мѣстни или чуждестрани, като за нарушителитѣ се прѣдвиздатъ строги наказания. Същото да се отнася и къмъ всички съестни продукти. За цѣльта, да основатъ испитателни станции поне въ по производителнитѣ пунктове. Такивато станции не сж свързани съ никакви почти разноси, тъй като за обзаважданѣето имъ е нужно само по едно съ съотвѣтствепа специалностъ лице а общинскитѣ агенти ще му служатъ, като по силни. Издържаніето на тия специалисти ще става отъ държавата а общинскитѣ агенти — отъ общинитѣ, които за тѣ и тъй издържатъ такива. *)

Законъ по питиета има, и въ него има членъ който гласи така: „Търговия съ всички безисключение спиртни питиета може да се упражнява, като се взематъ прѣдварително патенти, както е изложено въ слѣдѣжщитѣ членове.

Обаче на правителството се запазва правото на контролъ, за да се недопуща да се фабрикуватъ, внасятъ и продаватъ въ княжеството спиртни питиета, въ които има на-

*) Общинскитѣ агенти получаватъ доста добро възнагражденіе, за това желателно е да се назначагъ за такива лица съ фелдшерско образование и да се наричатъ „общински фелдшери“ или „санитарни агенти“

мѣсени токсически и други врѣдни за здравието вѣщества. За тая цѣль финансовия министръ урежда чрѣзъ правилникъ условията отъ хигиеническа точка на зрѣние, които подъ страхъ на наказание съ глоба отъ 25 — 200 лева и конфискуване питиетата ще сж длѣжни да изпълнятъ фабрикантиѣ и продавачитѣ на спиртни питиета“ (чл. 45 отъ закона за беритѣ върху питиетата).

Ето Ви и законъ съ достатѣчна строгость. Нѣ трѣпнало ли е окото на нашия питиепроизводител или продавачъ на питиета донасяни отъ странство? — Ни най малко. Тая година най краспорѣчиво говори. Благодарение на съвършено никаквата винена реколта прѣзъ тая година, българский потребителъ консумира такива бъркочи питиета, отъ които безъ да знае, трови душата си; особено отъ питиета, донасяни изъ странство. Като се рекло, че въ България винепата реколта е слаба спекуланта питиепроизводител въ странство е приготвилъ такова количество вино (?!), като, че ли морето му е извора; и то въ страна такава, която не е способна да удовлетвори свой пазаръ, нѣ на чисти, натурални питиета а не и да изнася на вънъ. Само прѣзъ Варненското пристанище на два пѣти е внесено по нѣколко стотинъ хиляди литри.

Ако министерството на финанситѣ, което е натоварено съ изработване правилникъ за прилаганьето на горний членъ, прибързаше да изпълни своята длѣжностъ щѣше да принесе три голѣми услуги: *предназначеното българския потребителъ въ здравословно отношение; създаване пазаръ на образцово произведенитѣ вина; и оставаньето на МИЛИОНИ левове пакъ въ страната ни.* Ний имаме нѣколко винарски изби, като: избата на дружеството „ПРОЗДЪ“ въ Варна; Евксиноградската изба; тия на Земледѣлческитѣ ни училища и др.. Всички тия съ въ положение да ни прѣдложатъ на повече отъ 1,000,000 литри чисто, натурално вино; нѣ къдѣ пазаръ, когато той заглѣхва отъ чужде страни бъркочи? Тази година прѣзъ която реколтата е тѣй слаба, ний виждаме Плевнен-

ското Винарско училище да търси пазаръ на 150,000 литри старо вино; а дружеството „ПРОЗДЪ„ да делегира винаря си Г-нъ Даскалова да търси пазаръ на толкова доброкачественитѣ си вина?!! . .

Ний апелираме къмъ всички честни винари, винари съ *мъстни* натурални произведения да отправятъ слабия си гласъ къмъ надлежното министерство, съ молба да се приложи буквалното изпълнение на чл. 45 отъ „закона за бернитѣ върху питиетата“, за да запазятъ интиреситѣ на своето честно производство. Въ това никой не може ги упръкна, защото има законъ, който е въ сила още отъ 1896 година, и който всѣки заинтересованъ трѣба да е изучилъ.

Варна.

Ю. Пекаревъ

БОЛЕСТИ НА МЛЪКОТО.

Млѣкото е една доста добра почва за развитието на низшитѣ организми. Тъзи е главната причина, отъ която толкозъ често срѣщаме да се разваля млѣкото. Всичкитѣ болести, които се срѣщатъ въ млѣкото, могатъ да се групиратъ по слѣдующий начинъ:

1. Разваляния (болести) на млѣкото, които ставатъ вътрѣ въ самия организъмъ на животното.

2. Разваляния, които ставатъ вътрѣ и вънъ о. . . организма и

3. Разваляния, които ставатъ вънъ отъ организма.

По главнитѣ разваляния (болѣсти) сж тѣзи:

1. *Горчивина*. Таквози млѣко се появява у кравитѣ най-често прѣзъ есепта или зимата. Признацитѣ, по които може да се познае сж слѣдующитѣ: а) Млѣкото честоменява гъстотата си, единъ пътъ ни се прѣдставлява като обикновено млѣко, другъ пътъ по-гъсто, по-лигаво и т. н. б) Вкусътъ му най-напрѣдъ е сладкъ, а послѣ — горчивъ. в) Издава миризма на плѣсенъ или животно и т. н.

Причинитѣ за появяването на тази развала на млѣкото сж: лошата храна, съ която се храни животното, голѣмитѣ нечистотии и дългото стоение на млѣкото. Тѣзи сж посредственоститѣ, чрѣзъ които се разваля млѣкото, по самата причина на развалата лежи въ разни и не добрѣ още опрѣдѣлени микроби. Обаче, за прѣмахването на тази развала у млѣкото, най-главното е да се пази чистота, а при това, ако се появи, то такава млѣко веднага да се прѣвари, а ссѣдовѣтѣ, вимето на кравата, даже и цѣлия оборъ да се дезинфекцира.

2. *Синьота*. Млѣкото изглѣжда при доснието здраво, но слѣдъ като прѣсѣди отъ 6 до 24 часа, захващатъ да се образуватъ по повърхността му сиви пѣтна, които постепенно се уголѣмяватъ и най-послѣ става цѣлата повърхностъ синя; слѣдъ това се обръща и цѣлата вътрѣшна материя на една крливa течностъ.

Дълго врѣме сж отдавали тази развала на млѣкото на разни баинии, магии, на болестъта на кравата, на лошитѣ храни и пр. Напослѣдъкъ е памѣренъ единъ микробъ *bacterium suanogenum*, който се мисли да е истинската причина на тѣзи боя. За прѣдпазване отъ тѣзи болѣсть, трѣбва да се пазятъ слѣдующитѣ правила: да се пази отлична чистота, както въ краварницата, тѣй и въ самата млѣкарница; ако се появи болестъта, то да се дезинфекциратъ всичкитѣ ссѣдове, оборътъ да се измие и дезинфекцира, а най-послѣ при доењето трѣбва да се измиватъ циткитѣ на кравата съ вода, подкиселена съ бораксова киселина.

3. *Червенина*. Появява се: а) когато добитѣка е изѣлъ такива растения, които прѣдаватъ боята си на самото млѣко. Таквози млѣко е врѣдно, само когато растенията сж отровни, отъ които е получило боята си. б) Когато добитѣка страда отъ възпаление на далака, таквози млѣко е сѣщо опасно за яденіе. в) Когато вътрѣшността на вимето е паранепо, та кръвоноснитѣ ссѣдове пропусчатъ кръвъ въ вимето. Таквози

млѣко може да се яде. d) Вслѣдствие закѣснѣлоео излизание на ризата (ложето) подиръ отелванието. Това млѣко е сжщо опасно за храна.

Както се спомѣна и по-горѣ, червенината на млѣкото произлиза или отъ намѣсата на кръвнитѣ тѣлца съ млѣкото или отъ дѣйствието на извѣстни микроби, като напримѣръ: *bacterium lactiserythrogenes*, *Mucrococcus prodigiosus* и пр. За прѣдпазване отъ горѣизброенитѣ микроби, трѣбва да се употребляватъ сжщитѣ дезинфекционни срѣдства, както и при посничванието.

4. *Соленина*. Това млѣко отъ единъ пѣтъ неможе да се познае, понеже въ различни случаи ни се показва различно: единъ пѣтъ-като обикновено млѣко, другъ пѣтъ-сичкаво, като че ли е бутано, а по-нѣкога—кирлива течность, или пѣкъ гѣсто като гной. Соленината му нѣкога едвамъ се забѣлѣжава, а по-нѣкога е толкозъ силна, щото ни се струва, че е растворъ отъ соль.

Причинитѣ за появяването на тази болестъ сж: въспалението на вимето, което може да бѣде: външно или вътрѣшно. Друга причина за появяването на тѣзи болестъ е недостатъчното количество на фосфорно-вариеви соли. Затова и нѣкои прѣпорѣчатъ да се дава на кравитѣ костно брашно, или да се туря въ таквозъ млѣко фосфорно—вариена соль, въ размѣръ около 15 gr. на 100 l. млѣко.

Соленото млѣко неможе да се употреблява за подсирване, защото едно малко количество отъ него е достатъчно, да развали даже и хилада литри млѣко.

Тѣзи сж болеститѣ, на млѣкото, които се срѣщатъ, най-често у млѣчнитѣ крави; но освенъ тѣзи има още много други, които произлизатъ, както казахме и по-горѣ: отъ неправилното и не рационалното хранение на кравитѣ; отъ лошитѣ храни; отъ нечистотата при доенито и съхранението на млѣкото; отъ отглеждането на животнитѣ въ лоши и не-

чисти помѣщения; отъ болни крави като: охтичави, въспалението на вимето, — далакътъ и пр.

Т. Ш.

Извлечение отъ по важнитѣ рѣшения на Варнен. Окр. Съвѣтъ, прѣзъ тѣзъ годишната му редовна сесия.

(Продължение и свършекъ)

Въ по минжлий брой на сп. „СЪЯЧЪ“ бѣхъ публикувалъ нѣкои отъ по-важнитѣ рѣшения на Варн. Окр. Съвѣтъ, прѣзъ тѣзъ годишната му редовна сесия, сега ще продължъ и завършъ извлеченията.

Рѣш. 79. Възлага се на Постоянната Комисия съвмѣстно съ Горския Инспекторъ да изучи, разрѣши и пр. въпросътъ по залѣсяване окръга, съгласно чл. 3 отъ „закона за горитѣ“:

Въ „закона за горитѣ“ е казано: „Всѣка околия съобразно съ нуждитѣ и поминѣка си е длъжна да отгледва най-малко 5⁰/₀ отъ цѣлото си пространство, покрито съ гора; ако ли нѣкоя околия нѣма толкова гора, — длъжна е да досади недостигътъ.“ Намъ се вижда щото редакцията на този членъ да е по бъркана. Споредъ този членъ ако една околия има напр. само 10 декара гора на селението въ тая околия е длъжно да отгледва най-малко 5⁰/₀ отъ нея т. е. $\frac{1}{2}$ декарь гора; задължение отъ което лесно ще се освобождава населението отъ коя и да е околия въ България. Пие сме наклони да вѣрваме, че законодателя е искалъ да каже 5⁰/₀ отъ цѣлото пространство, за лѣсево или не, което притѣжава околията, та за това необходимо е да се измѣни тая редакция на казания членъ, за да

се тълкова както трѣба; защото отъ самата редакция на члена е зависимо и неговото тълкуване.

Отъ разбирателството на този членъ се заключава, че законодателя иска щото горитѣ да се държатъ въ равновѣсъ. Такъвъ или подобенъ нему членъ имаше и въ стария „законъ за горитѣ“ нѣ какво се е направило до сега съ неговата сила по отношение на залѣсяването? — Нищо положително. Члена си е ималъ силата само на книгата горитѣ се трѣскаво унищожаватъ.

Не може да се твърди какво рѣшение ще вземе Постоянната Комисия съвмѣстно съ горския Инспекторъ, нѣ належаща нужда имъ се налага да прѣдприематъ за тая година по-не за насърчение, залѣсяването на една каквато и да с частъ.

Девето чудо за България ще бѣде да се види и прос-трана Доброджа съ гора . . .*)

Въ сѣмшото засѣдание окр. съвѣтъ е възложилъ на постоянната комисия, съвмѣстно съ Горския Инспекторъ да изучи, разрѣши и пр. въпроса по основаване и подържане окръжни горски разсадници.

Отъ такива разсадница се има голѣма нужда, тѣ трѣба да прѣдшествуватъ въпроса по залѣсяването на окръга. Разсада трѣба да бѣде готовъ и тогива да се почне приготвуванѣто мѣсто. Желанѣе и тоя разсадъ трѣба да се даде готовъ на земледѣлцитѣ, които по много причини нѣматъ възможността да го приготвятъ

Рѣш. 81 „Да се изрази желание прѣдъ правителството да ускори намалението на по земелния данѣкъ на ущетенитѣ отъ стихийнитѣ поврѣди данѣкоплатци, прѣзъ т. г., съразмѣрно съ причиненитѣ загуби, съгласно чл. 30 отъ „закона за поземелния данѣкъ.“

Съгласно чл. 61 отъ правилника за прилаганѣе този законъ на 1 Августъ и 1 Октомврий Гл. Бирникъ испраща

*) По горското дѣло ще дадемъ специална статія.

на Финансовий Началникъ списъкъ за сумитѣ, които трѣба да се намалжтъ по актоветѣ до тия дати. Финансовий Началникъ веднага състави подробенъ списъкъ на сѣщитѣ суми за цѣлий окръгъ и го испраца въ надлѣжното министерство за по нататѣшенъ ходъ. Това прѣдложение е внесено, до колкото знаемъ отъ Г-на Варн. Окр. Управителъ. Защо ли адже ба се е чакало щото Окр. Управителъ да прави постѣпка за това, когато въ самичкия законъ и правилникъ изрично е казано кои длѣжностни лица се натоварватъ съ тѣзи толкова челоувѣколюбива грижа? — Да ли главнитѣ бирници не сѣ направили нищо по потова или правителството замълчава? — Не знаемъ. Тѣй или инѣкъ, важното е, че земледѣлцитѣ се притискжтъ отъ бирняцитѣ.

Прѣлохвалната инициатива на Окр. ни Управителъ не бѣ мислимъ възникнѣла, ако нѣмаше нѣщо „кривичко“. Тѣзи постѣпка говори вмѣсто всички други до колко Г-нъ Окр. Управителя има присърдце защита интиреситѣ на повѣренія му Окрѣгъ, — тя заслужва вниманието и на колегитѣ му.

Рѣш. 87. Гласувано крѣдитъ отъ
2000 лева за подвижна ветеринарна
аптека.

Подвижната ветеринарна аптека е нововѣдение за Варненския Окрѣгъ. Липсата отъ такава е ставала причина щомного мѣрки, распоредби и наставления отъ страна на Окр. Ветеринаренъ лѣкаръ да сѣ оставали ялови. Ветерин. лѣкаръ прѣдпише напр. да се вземе такова и такова лѣкарство при извѣстна болѣстъ; селянина скотовѣдецъ, или по недоверчивость, или по далечность отъ градътъ, въ който има аптека, или пъкъ най сѣтне отъ страхъ на безбожна експлоатация, което е нѣщо обикновено, не изпълва тия докторови прѣдписания, макаръ, че гледа умиражщето добиче да се бори безнадѣжно съ смъртъта; макаръ, че му умира и такава глава добитѣкъ, безъ който чувствително си уцѣтѣва работата.

До колкото знаемъ това предложение е било отъ страна на Варн. Окр. Ветеринаренъ лѣкаръ, Г-нъ Бичевъ, въ лицето на когото виждаме еднѣ отъ рѣдкитѣ специалисти по ветеринарната медицина у насъ... нъ затова нека говорѣтъ дѣлата му.

Лѣкарствата отъ подвижната аптека, на бѣднитѣ, ще се даватъ безплатно а на по заможнитѣ съ цѣна 30⁰/о по долу отъ покупката.

Колко челоуѣколюбива ще бѣде постѣпката да се създаде и една подвижна аптека по тѣй наричаната хуманна медицина?!

Рѣшение 94. Бѣдѣщата уредба на Варненската Окр. Образцова Желѣзарска Работилница.

Ако да е имало въпросъ не тѣй лесно разрѣшимъ, както другитѣ въпроси, които сѣ минѣли прѣзъ тѣзъ годишната сесия на Варненския Окр. Съвѣтъ, — той е въпроса съ бѣдѣщата уредба на Окр. Обр. Желѣзарска Работилница. Варн. Окр. Обр. Желѣзарска Работилница прѣдставлява такова техническо заведение съ цѣльта и постижливостта на което едва ли ще има у насъ друго подобно, нему да съперничи. Задачата на тая работилница се заключава въ двѣ главни течения: едното, да подготва младежи съ модерни практико-теоритически познания по желѣзарската техника, които, като излѣзатъ съ нуждната по това подготовка да бѣдѣтъ лѣжитѣ на свѣтлината, която работилницата разсѣва, и другото — да служи за удовлетворение нуждитѣ на мѣстнитѣ индустриалци и за образецъ, и въ техническо и економическо отношение. Да, тѣзи сѣ двѣтѣ главни течения въ които именно се заключава задачата на Работилницата; нъ течения, не тѣй лесно съвмѣстими едно съ друго. Каквито мѣрки и да се взиматъ, строго погледнѣто, вижги едното ще се развива въ ущѣрбъ на другото. Ала това по осезателно се забѣлѣзва при частнитѣ технически заведения, а въ общественитѣ сѣ може да се постигнѣ пѣкакъ, за да може то (заведението) да отговаря и на двѣтѣ условия

почти удовлетворително, особено, когато уредбата на това заведение се подеме тъй, както е рѣшилъ Варн. Окр. Съвѣтъ. Главно: да се отдѣли училището отъ работилницата, издръжката на което да става за смѣтка на окръжната каса, а работилницата сама да се поддържа. Работилницата, въ случая, ще работи самостоятелно, като частно заведение и ти е въ състояние тогива да отговаря на чисто екопомическитѣ, търговскитѣ вѣискания; пъ затова пъкъ ученицитѣ ще трѣба да се изваджтъ отъ нея и остане работническата сила, която именно е продуктивната. Ала тогава работилницата ще измѣни на горѣпоменѣтата си хубава идея; ще измѣни въ нѣщо повече и тогава, ако пъкъ се остави въ нея само ученицитѣ, като работници и ученици. А отъ това слѣдва, че едниѣ не трѣба да се отдѣлятъ отъ другитѣ, ако се иска да бѣде приета по малката грѣшка, при постиганье хубавата идея. За да може обаче да се постигне това, комисията ще трѣба да смѣта ученицитѣ си, като свои стипендианти при работилницата, за което ежегодно да опрѣдѣля извѣстна сума, която да се дава на Работилницата като обществени врѣдата, която прѣзъ годината се наниса отъ ученицитѣ. Този е най постижимия начинъ за усъществяване на идеята. Безъ такава постѣпка, отъ работилницата неможе се очаква съ нищо повече отъ това на минѣлитѣ години. Петъ сѣ годинитѣ отъ какъ работилницата съществува и тѣ сѣ достатѣчни да дадѣтъ урокъ.

Сгоденъ случай ми се пада да кажѣ нѣщо и за началата върху, които трѣба да се постави училището при работилницата, за да може то да дава плодетѣ, които се уцакватъ отъ него.

Отъ какъ България заживѣ политически самостоятеленъ животъ, между другитѣ учебни заведения, се открихъ и тъй парѣченитѣ тѣхнически училища: земледѣлчески, желѣзарски, дърводѣлски и др.; създадени съ цѣль да подигатъ занаятитѣ, които благодарение нарастванье и измѣняване на нуждитѣ, и не достатѣчната за това подготовка на занаятчинитѣ се

указватъ запаятитѣ слаби да удовлетворяватъ тия съврѣменни нужди. Нѣ постигнѣхъ ли тия училища цѣльта си?—Много малко, да не кажѣ никакъ. Тѣзи училища сѣ държавни и благодарение на тѣхната уредба отъ тѣхъ излизахъ и излизатъ чиновници, нѣ нѣкакъ не и работници—занаятчи. И занаятитѣ ни стоѣтъ на сѣщото стѣпало, на което ги е заварило началото на създаванѣето тия училища. Това не помръдване на запаятитѣ и отъ създаванѣето тия училища, прояви викотѣтъ: „искаме, занаятчин искаме а не чиновници!“ и този викотъ повлия доста на хората върху които е възложена уредбата на извѣстно техническо училище. Отъ това сѣщото положение е проникнѣта и Варнен. Окр. Постоянна Комиссия относително бѣдѣщата уредба на училището и. „Насъ ни трѣбать учиници не съ гапти а съ напукани рѣцѣ и почерпели вратове и такива ще се мѣчимъ, до колкото възможность позволява, да пушаме въ обществото — отъ такива имаме пужда“, е отговорено при запитванѣето ми за бѣдѣщата уредба на училището.

Минѣлото, казватъ, говори най вѣрно. Водимъ отъ това положение, пѣма да се виушамъ въ разни безприпципни сѣждения а ще изложи въ общи чѣрти скромното си мнѣние за началата у които трѣба да се придържатъ рѣководителитѣ на бѣдѣщето Варненско Окрѣжно Желѣзарско Училище, за да се не повтари минѣлото.

Задачата на Варнен. Окр. Желѣзарско Училище, прѣди всичко трѣба до обгрѣща главно практическата страна а теорготическата да иде на втори планъ. — На ученика при постѣпванѣето му, трѣба да се даде най първо чука слѣдъ това перото. Обаче при това изложение не трѣба да се злоупотрѣбѣва съ послѣдната му часть — теоритическата. Когато става дума за модерна техника, какъвто е и случая, трѣба да се знае, че практиката е не отемлимо свързана съ теорията — една безъ друга не могатъ. Злѣ се мамѣтъ ония, които твърдѣтъ, че „знае ли се практическата страна на занаята, не

е нуждна теоритическата.“ Това положение е примитивно, то си е отживѣло отдавна вѣкътъ; благодарение именно на това твърдение ний стоимъ тъй ниско въ заятитийско отношение. *Практиката е лостътъ а теорията е силата, която го управлява.* Този трѣба да бѣде ръководящия факторъ при всѣко техническо заведение, и той трѣба строго да се съблюдава. На ученицитѣ трѣба да се даватъ доста пълни теоритически познания съобразно съ цѣльта на училището. Ето защо, споредъ както е насочена цѣльта на Варнен. Ок. Желѣзарско Училище, трѣба на ученицитѣ отъ това училище, между другитѣ теоритически познания нуждни за техническата страна на запаята, да се запознаватъ и съ завеждащето и управлението на една работилница; какъ се доставляватъ и купуватъ материалитѣ; какъ се продаватъ изработкитѣ; да се задѣлжава ученика да изпълни известна дѣйствителна порѣчка и др. необходими при самостоятелно работеніе. При тъй само подготвувани ученици цѣльта се постига.

гр. Варна, 28 Ноември 1897 г.

Границовъ

ЧУЖДИ ВИНА ВЪ БЪЛГАРИЯ

Благодарение на извънрѣдно слабата реколта на лозята прѣзъ т. г. изъ цѣлото ни княжество, винаритѣ, които наливаха стотини хиляди литри вино, тази година едва палѣха 10 — 15% отъ наливаното друга година. Това даде възможностъ да се открие нашиятъ пазаръ за чуждитѣ вина; така напр. отъ пѣколко време насамъ всѣка седмица само прѣзъ Варненската митница се внесътъ по пѣколко стотини хи-

ляди литри вино изъ Турция. Ние имаме случай да видимъ тѣзи вина и сега сме въ положение да увѣримъ читателитѣ си, че тѣ могатъ да бѣдѣтъ всичко, но не и вино. Още при вкусването имъ употребителя вижда, че тѣ не сѣ натурални вина а фалшифицирани и то сѣ вещества вредни за организма на употребителя. Да твърдимъ това ни даватъ право нѣколко случая на разболѣване отъ тѣхното употребление, ако и то да е било въ твърдѣ ограничено количество.

Ние обръщаме вниманието на Окръжнитѣ хигиенически съвѣти да се заематъ съ анализата на тѣзи *отрови*, отъ която ще се убѣдѣтъ въ тѣхнитѣ отровни примѣси и тогава по силата на чл. 45 отъ *Закона за изменѣние и допълнение на закона за бериитъ (акциза) върху питиетата* може прѣспокойно, безъ никакво нарушение на международнитѣ договори и пр. да се прѣцѣтствува, па и да се запрѣти, вносетѣ на такива вина.

Чл. 45 отъ цитирания законъ говори слѣдующето: „Търговия съ всички безъ изключение спиртни питиета, може да се упражнява, като се взематъ прѣдварително патенти, както е изложено въ слѣдующитѣ членове. *Обаче на правителството се запазва правото на контролъ, за да се недопуска да се фабрикуватъ, внасятъ и продаватъ въ княжеството спиртни питиета, въ които има намѣсени токсически и други вредителни за здравето вещества* (к. н.) За тая цѣль Финансовий Министръ урѣжда чрѣзъ правилнитѣ условията отъ хигиеническа точка на зрѣние, които подѣ страхъ на наказание съ глоба отъ 25 до 200 л. и конфискуване *питиетата*, (к. н.) ще сѣ длѣжни да изпълнятъ фабрикантитѣ и продавачитѣ на спиртни пития.“

Тѣзи вина освѣнъ, че сѣ вредни за здравето на употребителя имъ, нѣ още и като не вина а една примѣсъ отъ разни вѣщества сѣ и много по ефтини отъ нашитѣ мѣстни натурални вина, а извѣстно ни е че вкусътъ на нашитѣ употребители е до толкова истѣнченъ щото той търси по ефти-

ничко, че каквото и щѣло да бѣде то, а съ това, безъ съмнѣние, се подобива пазара на нашитѣ чисти натурални вина. Едва да се отвори що—годѣ пазаръ за нашитѣ вина, и ние виждаме, че тѣзи пашлачъ отъ интересанти съ всѣвъвозможи *отрови* и пр. и тука се явява и ни кункурира. И ние сме забѣлнвали за износъ на вина другадѣ. Тежкони и горко. Ние съ законн въ рѣцѣтѣ неможемъ да се запазимъ отъ кункуренцията на разнаго рода крайни и чуждеподанни интересанти вътрѣ въ страната ни, та ще можемъ да излеземъ да кункурираме на вънкашнитѣ пазари.

Ето защо е повече отъ справедливо оплакванието на нѣколко отъ най-крупнитѣ винари въ Варна, начело съ Виарското Дружество „ПРОЗДЪ“, прѣдъ Варненската Търговска Индустринлна Каммара, съ което сж молили застѣпничеството на каммарата прѣдъ надлѣжното мѣсто за защита на интереситѣ имъ въ случая. Въ свръзка съ това четемъ въ в. Бюлетинъ слѣдующето: „*Италиянскиитѣ вина въ България*. Дирекцията на Италиянската търговска агенция за Балканский Полуостровъ, съ сѣдалище Бѣлградъ, е сторила намѣрение да се опита съ внасянието на италиянскитѣ вина въ България. Въсползувана отъ тазгодишната слаба реколта на нашитѣ лозя, тя ще испрати въ скоро врѣме мостри и прѣдложениа отъ нѣкои по-главни експортери на италиянски вина, до нашитѣ grosисти винопродавци въ Южна България. Интересно ще бѣде да се знае, какъвъ резултатъ ще иматъ тия опити за откриваніе нашия пазаръ за Италиянскитѣ вина. Отъ статистиката за външната търговия на България за 1896 година се вижда, че Италия е внесла само 544 кгр. вино обикновенно и 6·960 кгр. вино въ бутлки и бѣчви. Въ 1894 година, когато вноса на вината въ България е билъ значителенъ, Италия е взела участие съ 23·029 кгр. обикновенно вино въ бѣчви, съ 249 кгр. шампанско вино и съ 25·566 кгр. друго вино въ бутлки и бѣчви — всичко за 34·288 лева. Значи, шансоветѣ за вносъ на италиянско вино въ България не сж незначителни и сега.“ —

Както виждатъ читателитѣ ни и Италиански вина ще имаме за напурѣдъ изъ наптитѣ кръчми — Блазе ни.

Кждѣ е протекцията на Правителството въ случая? Нали ще насърдаваме и подобряваме мѣстната индустрия?

Цв.

РАЗНИ

Още едно дѣло погрѣбено. Думата ние за *Варн. Окр. Образцова сиренарница*. На мнозина отъ читателитѣ ни е извѣстно, че Варн. Окр. Съвѣтъ, водимъ отъ желание да подобри сиренарската индустрия, която дава прѣхрана на значителна часть отъ населението въ окръга, и говеждата раса слѣдъ като си издържѧ на свой срѣдства като степендиантъ единъ специалистъ по горнитѣ два отдѣла, откри прѣзъ 1893 година една краварница и сиренарница попълненъ първата съ швейцарски крави, а втората съ всичкитѣ необходими въ сиренарството инструменти.

Така нарѣдена тѣзи краварница и сиренарница слѣдъ единъ пълень съ неуспѣхи 3 годишентъ животъ, прѣстана да бжде сиренарница, а остана само краварница и като такава прѣживѣ само още една година и сега Варнен. Окр. П. Коммисия съ едно Окрѣжно до Общ. Кметове обявява на 2 Декемврий т. г. публичентъ търгъ за продаването на кравитѣ и пр. И така 29 Д-врий 1897 год. ще бжде деня въ който ще се испѣе надгробното слово на това дѣло и съ едно послѣднѡ: „Вѣчна му память“ ще се испрати при многото още негови събратия въ вѣчността. И на-да-ли

друго нѣщо би се ползовало съ такава „вѣчна паметъ“, съ каквато ще се ползова това благородно дѣло. Вечната му паметъ не ни е желателна; не трѣбва да е желателна и никому. Всѣкой трѣбва да желае прѣсна лѣснозабравима паметъ на това дѣло. Тѣй или иначе въ че краятъ на живота на това благородно дѣло, безъ да даде това що се чакаше, се свършва въ краятъ на фаталната 1897 год. с фактъ дѣйствиеленъ.

Ние ще чакаме края на дѣлото и тогава въ една отъ книжките на списанието ни ще се помѣнимъ да дадемъ въ една специална статия мотивитъ за създаването на това дѣло, началата на които бѣ поставено, срѣдствата, които се изживиха, послѣдователно неговия животъ и накрая причинитъ, които спорѣдъ насъ, погрѣбаха това дѣло безъ никакви успѣхи.

Тукъ ние ще се ограничимъ да искажемъ едно мнѣние, върху което молимъ вниманието на Окр. II. Комиссия; а то е слѣдующето.

Съ продаването на тѣзи крави Окр. Касса ще добне една сума максимумъ 500 — 600 лева срѣщу изживената до сега отъ нея за това дѣло 40,000 лева. Съ 500 — 600 л. Окр. касса пѣма да се папълни, нъ дѣлото освѣпъ, че ще се погребе за винаги, нъ ще и да се разнесътъ неуспѣхитъ на дѣлото и въ пай затѣтеното кѣтче на окръга, съ което пѣкъ се убива каквото и да би било предприятие по това направлѣние за въ бѣдѣще. За да се даде животъ и то животъ успѣшенъ на това дѣло, което се намира въ смъртна агония, добръ ще направи Окр. Пост. Комиссия да цодари тѣзи крави на Министерството на Земледѣлието, срѣщо условие това послѣдното да ги постави въ низшето земледѣлческо училище, което ще се открие въ окръга, съгласно новия законъ за Земледѣлческото учение. На това ние вѣрваме че Министерството, освѣтъгдѣто ще бѣде съгласно, нъ ще бѣде и признателно на Окр. II. Комиссия.

Дано бѣдемъ чутѣ.

Прѣкалена економия. Единъ земледѣлецъ, наскоро излезълъ отъ лечение отъ Варш. *Държавна първо-класна* болница, се яви въ редакцията ни и ни се оплака отъ урѣдбата на казаната болница. Той билъ поставенъ на лѣчение, както казва въ пазатъ № 4, който е билъ пъленъ съ несчастници пострадали отъ простудиванне; Тѣзи несчастници не били прѣобличани като болни поне единъ пътъ въ недѣлята, а едва въ двѣ недѣли единъ пътъ, лишени били отъ чехли, съ които да могатъ да отиватъ отъ леглото си до отхожното мѣсто, а били прищудени това да праватъ боси по студений бетониранъ потонъ на болницата. Лишени били и отъ кърпи за пачистване лицата си сутрина, като това правили съ чаршафитѣ си, на които спали, които чаршапи се промѣнявали въ 15 дни единъ пътъ. „Азъ като селянинъ, каза несчастника, и като здравъ пакъ се прѣобличамъ всѣка недѣля въ село, а тука въ държавна болница и още болѣнъ азъ неможихъ да намѣра това:“

Ние незнаемъ дали тѣзи економии се диктуватъ отъ Санитарната Дирекция или сж плодъ на прѣкалената услужливостъ на управлението на тѣзи болница, обаче, както и да е, ако економитѣ сж толкова належащи и у тѣзи лѣчебни заведения, то една значителна економия би могло да се направи отъ другитѣ расходи; така напр. въ града ни се кръстосва единъ обнимбусъ съ два сиви коне и колкото случая сме имали да го виждаме смѣ забѣлѣзвали, че той раскарва насамъ пататкъ лѣкаритѣ при болницата, отъ което заключаеме, че неговото прѣдназначение е такова. Щомъ това е така, то ето една видна и справедлива економия. Продаването на обнимбуса, неподържане на конѣ и файтонджии и пр. ще дадеъ една економия по значителна отъ колкото чехлитѣ, пеникиритѣ и пр. на болнитѣ. Ако на други мѣста гдѣто болницитѣ сж отстранени отъ градоветѣ подобни обнимбуси си иматъ значение, то тука гдѣто болницата се памира на 50 метра отъ края на града и около 400—500 метра отъ центра на послѣдний, мислимъ, пѣма никакво зна-

чение, освѣтъ оцѣтяванието бюджета на болницата въ ущърбъ на пѣкои други пѣйни необходимости.

Не бихме станали отзивъ на сираведливото оплакване на селянина, който е ималъ нещастieto да потърси помощъ въ казаната болница, ако тѣзи передовности и глупави економии не компрометираха тѣзи заведения прѣдъ лицето на невежата масса, която се осажда най много отъ лѣкаритѣ, въ непотърсване лѣкарска помощъ въ нещастни случаи

Ние обръщаме вниманието комуто трѣбва. По добръ по малко салтанатъ, пъ добръ рѣдъ, отъ колкото разни обнимбуси и пр., при липса на необходимости. И безъ това лѣкаритѣ сж добръ възнаграждаватъ. Чудно е що тѣзи привилегии не се даде и на чиновницитѣ на гарата и на др. чиновници, да отиватъ и тѣ съ Държавни обнимбуси до учрѣжденията си!

Единъ новъ трудъ. Вѣстницитѣ „Миръ“ и „Български Търговски вѣстникъ“ въ едни по прѣдни броеве съобщиха, че инспектора, при Министерството на Земледѣлието и Търговията. Г-нъ П. Германовъ издалъ единъ капиталенъ трудъ „Статистически изслѣдвания върху земледѣлческитѣ и скотовѣдскитѣ богатства на България и главнитѣ земледѣлчески страпи въ свѣта, възъ основа на официални документи.“ Първий отъ тѣхъ, даже, се позанима съ това Министерско издание.

Ние чакахме до сега да видимъ това съчинение, обаче и до днесъ то не ни е испратено и незнаемъ отъ кждѣ можемъ да си го доставимъ.

По надслова се вижда, че това съчинение ще бѣде отъ извънрѣдно голѣма важность за страната ни, като земледѣлческа страна и ние съ нетърпение очакваме неговото появяване въ литературното ни полѣ, слѣдъ което обѣщаваме се да се по занимаемъ съ него.

Спечеленъ процесъ. Процеса, който отъ нѣколко години се водеше отъ Варненскій Окр. Съвѣтъ противъ гръцката община въ Варна за манастира „Св. Константинъ“,

напоследък е спечеленъ отъ Окр. Съвѣтъ и послѣдний е вече въведенъ по сждебенъ рѣдъ въ владение на манастира.

Сега, когато е епохата на дѣятелность за стопанското подобръние на страната, отъ страна на Окр. Съвѣти, една такава грамадна печалба неможе да не ни радва. Вънъ отъ национални чувства, а като граждани на една земледѣлческа страна, която много очаква отъ прѣдставителитѣ на населението си — окръжнитѣ съвѣти, ние неможемъ да се въздържимъ да не честитимъ тѣзи справедлива побѣда на Окр. Съвѣтъ и да не му пожелаемъ умѣлость въ бѣдъщето прѣурѣждане стопанството на този манастиръ, слѣдъ което само, можемъ да очакваме успѣхъ.

Както се научаваме този манастиръ притежавалъ освѣнъ зданията още: 700 — 800 декара ниви, 120 декара зеленарски градини, 45 декара лозя, двѣ водепици и пр. имотъ, който урѣденъ и експлоатиранъ по единъ рационаленъ начинъ може да даде богати приходи и може сжщевременно да служи като примѣрно, по урѣдбата си, земледѣлческо стопанство. И така, този манастиръ за напрѣдъ прѣстава да бѣде свръталище на разнаго рода бездѣлници и вертепъ на разврата. — Манастира се намира на около 10 километра отъ Варна на и около два километра отъ Евксиноградъ. Тамъ, както се учимъ, щель да бѣде урѣденъ Окрѣжний Складъ за жребци, а може би и низше земледѣлческо училище.

И тѣзи година Законопроекта за насърдавание прѣдприятіята, които иматъ за цѣль подобръние земледѣлието, който щеше да развие зародиша на частната инициатива, остана гласъ въпиющъ въ пустини. Въпросний законопроектъ се внесе двѣ години подъ рѣдъ въ Каммарата, чете се по два пѣти и се приемаше, нъ не се доприе. Горкия, за него не остана врѣме да позанимае и на трѣто четение 1—2 часа Народното ни Прѣдставителство. А пѣкъ тѣзи година не стана рѣдъ и да се внесе, че баремъ да стане три пѣти приеманъ нъ не доприеманъ —

Българското винарско Дружество „ГРОЗДЪ“ въ гр. Варна е делегирало винаря при избата, Г-нъ Даскалова да прѣмине прѣзъ по голѣмитѣ градове въ Южна България, и въ София, за да изучи и докладва въпроса по отварянъето складъ за вината на дружеството. Незнаемъ какво ще донесе Г-нъ Даскаловъ, нашето миѣние говори, че ако сж удовлетворителни условията за отварянъето поне единъ складъ въ Южна България, дружеството не трѣба да се ограничава съ продаванъето произведенията си само въ Варна. Произведеннията на това дружество, които сж минѣли прѣзъ Г-нъ Даскаловата ръка, увѣрени сме да удовлетворятъ вкусътъ на всѣки потребителъ, повече отколкото е желателно.

Министерство на Земледѣлието и Търговията, съ окръжно № 6485 отъ 14-й Декемврий 1897 год., съобщава за знание на Окр. Пост. Комиссии, Околийскитѣ Началници, общинскитѣ кметове и частнитѣ заинтересовани лица, че до като Бюрото за градобитнината, при Министерството, не провѣри и не приготви всичкитѣ книжа за надналитѣ прѣзъ т. г. градинки въ цѣлото княжество, Министерството пѣма да изплаща нито обезщетенията на пострадалитѣ земледѣлци, нито ижтнитѣ пари на длъжноститѣ лица, нито нѣкъ възнагражденията на члеповетѣ отъ комиссиията.

По овоцарството. Прѣзъ таа година сж продадени въ гр. Кюстендилъ до 200000 оки сухи сливи за 100 до 110000 л. Както виждатъ читателитѣ ни сливовитѣ дървета въ Кюстендилско даватъ единъ значителенъ доходъ на мѣстното население и то при това тѣхно занемарено положение. Ако се обърне, слѣдователно, по голѣмо внимание на този отдѣлъ отъ тамошното народно богатство, приходътъ ще се удвои и утрои. Ето защо петрѣбване да се пропуца случая, за узаконяването на законопроекта за повдигане на овоцарството. А съ колко още пригодни мѣста съ вигодни условия за овоцарството се иъстри нашата държавица! нѣ иска инициатива и държавна протекция, до вѣкъдѣ, прокарани въ въпросний законопроектъ.

*Подъ долното заглавие в. „Шловдизъ“ въ единъ Носмарийски
брой пише :*

ПОДИГАНИЕТО НА ЗЕМЛЕДѢЛИЕТО.

Пишѣтъ ни:

„По распорѣжданieto на Министерството на търговията и земледѣлието, всичкитѣ г. г. земледѣлчески надзиратели сѣ повикани, отъ 5 того, на единъ тримѣсеченъ курсъ, при Садовското земледѣлческо училище.

Ние, които отъ близо сме имали случаи да се запознаемъ съ дѣятелността на тѣзи чиновници, напълно сме удѣлили тѣхната, колкото важна, толкова и трудна задача и за това именно, мислимъ, че не ще бѣде злѣ, ако Министерството и Народното Прѣдставителство се позаинтересуваха повече по този институтъ и се направяше, щото, вмѣсто по единъ земледѣлчески надзирателъ въ окръгъ, както сѣ за сега, да се назначѣтъ поне по двама.

За подиганieto на подобренieto на нашия бащинъ поминѣкъ намъ ни трѣбватъ хора съ земледѣлческо образование, а не само да се създаватъ закони и правилници, кой отъ кой по-сербѣзъ, безъ да се вземе въ съображение дали тѣхното приложение и изпълнение е възможно отъ единъ такъвъ малѣкъ персоналъ.

Всекаждѣ, може би е възможно и умѣстно да се правятъ економий въ Държавния бюджетъ, нѣ, когато се касае до въпроса да се подобри единъ най-главенъ за страната ни поминѣкъ и съ това да се облекчи положението на онзи селянинъ, за когото всѣки плаче, то нетрѣбва да се скѣпимъ за пицо.

Ние не искаме, за сега, да говоримъ повече, защото мѣстото не ни позволява тукъ, като си запазвами правото да се позанимаемъ по-на обширно съ важността на този институтъ, тъй като до сега почти никой не се е заинтересувалъ по този въпросъ.“

Епизоотический Съветъ при Министерството на Търговията и Земледѣлието въ засѣданieto си, държано на 29 Ноемврий н. г. послучай появилшата се въ много голѣмъ размѣръ чума по добитѣка (*Pestis bovina*) въ Цариградъ и околността му, е рѣшилъ да се забрани вноса отъ Турция въ Княжеството на добитѣка и суровитѣ му произведения и употребяванитѣ животински произведения: чулове, юлари, гемове, самари и пр. пр., защото ако тоя бичъ (чумата) се вмѣкне въ Княжеството жертвитѣ, които ще прѣтърпи въ такъвъ случай земледѣлческото население ще бѣдѣтъ грамадни.

Три пѣти въ една година стриганъ овенъ. Варненския гражданинъ, Г-нъ Димитръ Поповъ отхранва единъ овенъ, когото тая година стригълъ три пѣти; и то прѣзъ тия дати: на 12 Мартъ, 16 Юлий и на 2 Декемврий и четвъртия пѣтъ се пада въ първитѣ числа на Мартъ идущата 1898 год. Отъ вѣко стриганье е получавалъ отъ 2 — 2¹/₂ килограма чиста вълна, значи въ една година ще получи около 10 — 12 килограма вълна. Овена е подвитъ. Друга една особеность прѣдставлява този овенъ, че той е на 1¹/₂ година и тѣжи 75 килограма жива тѣжина. Хранилъ го е исклучително съ ечимикъ и то постоянно по 1 килограмъ за денонощие. За този овенъ касапитѣ му сж давали 50 лева. — Ето какво донася всѣко рационално постъпване съ отгледваньето българската овца. Този овенъ е отъ край Дунавскитѣ овцѣ.

ОПРОВЕРЖЕНИЕ

До Г-на Редактора на сп. СЪЯЧЪ въ Варна.

Г-не Редакторе,

Въ брой 9 на в. „Земледѣлецъ“ е помѣстено едно антрефиле, въ което Редакцията на вѣстника, като говори за нѣкакво злоупотреблѣние разслѣдване и пр. приписва ми и нарушение закона за лова, което се състояло въ това, че азъ това лѣто съмъ билъ убилъ двѣ сърни въ запретиено отъ закона врѣме и въ мѣстность, гдѣто биянието на сърнитѣ е било строго запретиено. Имало, казва Редакцията на казаный вѣстникъ, и една дописка по това постѣпила въ нея и която щела да бѣде помѣстена въ единъ отъ близкитѣ броеве на в. „Земледѣлецъ“.

Азъ съ истѣршеніе чакахъ да вида появяването на тѣзи дописка въ вѣстника ѝ, обаче и до сега я нѣма и затова за въстановение на истината моля дайте мѣсто на настолицето ми:

Подла лѣжа е че съмъ нарушавалъ закона за лова и съмъ убивалъ нѣкакви сърни прѣзъ настоящата година, за което се и отнесохъ своевременно до надлѣжний Прокурорски паркетъ за палагание приличното наказание лѣжецу.

Такива измислици сѣ свойственни само на хора лѣжки, които немогѣтъ да си дадѣтъ отчотъ за слѣдствията и които за удовлетворение своята жажда за отмѣщение, само че съмъ повърналъ вѣстника имъ, забравятъ и цѣлѣта и направлението на вѣстника си и не пощадяватъ нито честѣта на единъ многогодишенъ чиновникъ, за което нѣма да закѣснеемъ да испитатъ строгоститѣ на закона.

Че тенденциозното антрефиле е плодъ отъ жаждата за отмѣщение за че съмъ отказалъ да приема вѣстника имъ, съмъ въ положение да го докажа. Единъ отъ Редакторитѣ на вѣстника е съобщилъ това на единъ членъ отъ Товджийското дружество „Варненски соколъ“, неговъ близкъ пріятель.

Прочие, азъ ще чакамъ напечатването на въпросната дописка и добръ ще е да се даде тя съ подписъ за да видимъ съ кого ще имаме работа по нататѣкъ.

Що се отнася до слухѣтъ, който билъ дошелъ до уши-тѣ на Редактора на „Земледѣлецъ“, че имало повдигнато нѣ-

какво разслѣдваніе за взятковзиманіе противъ менѣ, съобщавамъ, че мене ми е не извѣстно подобно пѣщо и обѣщавамъ се да провѣра, слѣдъ косто, ако ми дадете мѣсто въ списанието си, ще излѣза пакъ да докажа на мойтѣ неприатели около „Земледѣлецъ“, че ако въ тѣхнитѣ мозаки се въртатъ нѣкакви взятковзимания и пр., то азъ съмъ съвършено чистъ и спокоенъ прѣдъ свѣстьта си. Нека знаятъ „мойтѣ доброжелатели“, че не така лесно се питни човѣкъ и че у насъ има закони, които тѣ като журналисти трѣбва найдобрь да знаятъ и почитатъ. Не сме слава Богу въ Патагония, а въ България.

Тежко и горко на тѣзи земледѣлци, които ще търсятъ духовна храна въ този листъ, който се пълни съ такива блудкавини.

Ще просвѣтимъ земледѣлцитѣ!

Съ почитание: **Т. Марновъ**

Българско Земледѣлческо Дружество „Сѣячъ“

ОБЯВЛЕНИЕ

Дружеството „СѢЯЧЪ“ обявява на акционеритѣ си, че на 10-й Януарий, идущата година въ 6 часа вечерята ще има общо годишно събрание за: прѣгледѣние и одобрене равномѣтката, прѣдставена отъ управителний свѣтъ, вотиране бюджетъ за идущата година, опрѣдѣляване бъдещитѣ прѣдприятия на Дружеството за постиганіе цѣльта си, избиране Управителенъ Свѣтъ и разрѣшеніе въпроси, прѣдложени отъ самитѣ Г. г. Акционери.

С. Джаферлий, 20 Декемврий 1897 год.

Прѣдсѣдатель: **С. Цвѣтновъ**

Дѣловодитель: **Хр. Тарговъ.**

Министерство на Търговията и Земледелието.

Б Ю Л Е Т И Н Ъ

№ 49.

За врѣмето, състоянието на посѣвитъ и течението на полските работи въ Княжеството, спорѣдъ телеграфическитѣ свѣденія на г. г. Окрѣжнитѣ Управители. Отъ 30-й Ноемврий до 7-й Декемврий т. г.

Врѣмето прѣзъ миналата седмица е било въ цѣлото Княжество влажно и мъгливо, размѣнено тукъ-тамъ съ дрѣбенъ дѣждъ, а по високитѣ мѣста съ слабъ снѣгъ.

Посѣвитѣ сж били на всѣкѣдѣ добри съ исключение на Пловдивско, гдѣто били слабо попикижли, Кюстендилско и Брѣзничко, гдѣто изглѣждали още слаби.

Орапието и сѣянието е продължавало въ Раховско, Кулско, Ловченско, Пловдивско, Ст.-Загорско и Тръпско.

Свѣденіята за Търновско, Севлиевско, Сливенско и Хасковско окрѣжия още не получени.

ОБЯВЛЕНИЕ

№ 7094

Прѣдъ видъ, че приближава врѣме да се внесе чуждестранно бубено сѣме за прѣдстоящия бубохранителенъ сезонъ, Министерството на Търговията и Земледелието обявява на интересующитѣ се сѣмепроизводители и търговци на бубено сѣме, че абсолютно ще забрани да се продава въ княжеството всѣко бубено сѣме, което при контролата се окаже, че съдържа единъ само корпюскюль (побринено тѣлце), или пъкъ не отговаря на другитѣ условия, упомянати въ чл. 4 отъ правилника за прилаганieto на Закона за повдиганieto на копринената индустрия.

София, 22 Декемврий 1897 год.

Главенъ Секретаръ: Хр. Ат. Фетваджиевъ

Къмъ Г. Г. Абонатитѣ ни

Още единъ пжтъ съобщаваме на г. г. Абонатитѣ си, че съ събиранieto на абонамента на списанието, за окръжитѣ: Варненски, Шуменски, Разградски, Силистренски и Руссенски, е натоваренъ пжтующий ни агентъ Г-нъ Ив. П. Дойновъ, къмъ когото, молимъ г. г. Абонатитѣ си въ казанитѣ окръзи, да иматъ пълно довѣрие. Г. Г. Абонатитѣ изъ другитѣ части на княжеството молимъ да побързатъ и си внесжтъ абонамента направо въ Редакцията ни въ Варна.

 Редакцията ни е добила свѣдѣния, че бивший ни агентъ Дамянъ Тодоровъ, отъ когото дигнахме довѣрието си, чрѣвъ извѣстие, помѣстено въ VIII кн. на списанието, въ обиколкитѣ си събиралъ абонаменти и за списанието ни. Съобщаваме на абонатитѣ си, че Дамянъ Тодоровъ не е агентъ на списанието ни и исплатенитѣ нему абонаменти не се считатъ прѣдъ редакцията ни за исплатени. Сжщинескитѣ расписки отъ редакцията, давани за исплатени абонаменти, посятъ печата на списанието и подписа на Редактора ни г-нъ Ив. П. Бързаковъ.

Отъ Редакцията

Въ наше врѣме сто какъвъ би трѣбалъ да бѣде дворянъ на всѣки единъ модеренъ земледѣлецъ, който въ всичко трѣбва да трѣси и да държи смѣтка. Въ неговия дворъ петрѣбва да се забѣлѣзва расхвърленъ никакъвъ смѣтъ или купища боклуци; неговиятъ дворъ трѣбва да бѣде чисто примѣтенъ; земледѣлческитѣ му урѣди и колята му трѣбва да бѣдѣтъ вдигнати и наредени подъ сайвантъ. Отъ негова хлѣвъ петрѣбва да истича навѣнъ никаква говѣжда пикочъ. Обаче тамъ отзадъ между сайванта и хлѣва трѣбва да се виждатъ нѣколко дървета, въ сѣнката на които да бѣде скрито торището, което бива една дълбока яма, въ която се сипва всичкитѣ говѣжди торъ и се втича въ нея всичката отъ двора дъждовна и друга вода. Тѣзи яма бива съединена съ хлѣва съ единъ подземенъ каналъ, прѣзъ който се втича събраната въ хлѣва пикочъ. Тукъ виждаме, че не се остава напразно нито една шепа смѣтъ и торъ — а пѣкъ отъ това колко печели въкъшността на цѣлото стопанство и разумѣва се колко стая приятно прибавянето на всичкитѣ обиватели на къщата, това лѣсно може отъ всѣкого да се забѣлежи. Нашето описание на единъ образцовъ селски земледѣлчески дворъ нещѣше да бѣде пълно, ако още да неприбавѣхме, че въ двора трѣбва да има една малка градинка, отдѣлена отъ двора съ обраситѣ съ зеленина плетъ; най напредъ се влиза въ първото отдѣление, гдѣто се развѣжда зеленчукъ за домашна потрѣба. Покрай пѣта виждаме единъ хубавъ *глоговъ живъ плетъ*, внимателно пристриганъ и на едно доста отдалѣчено разстояние разсадени овощни дървчета; отзадъ зеленарската градина се отдѣля съ живъ глоговъ плетъ отъ цвѣтното отдѣление, въ което между цвѣтнитѣ фитари има засадено Цариградско и Френско гроздѣе, а пѣкъ покрай плета има фитари съ ягоди и тукъ-тамъ распрѣспано засадени разни облогородени овощни дървета. Това отдѣление се простира почти до самата къща, на която стѣнитѣ биватъ покрити съ асма (лоза). Попитваме, а ми какви сѣ живитѣ плетища, които виждаме, че стопанинитѣ имъ съ твърдѣ голѣма обичъ и грижа ги поддържа.

„Много сж добри“, бива отговорът на стопанина, който отговоръ приемаме съ истинско задоволствие и съ голѣмо внимание изслушваме цѣлия расказъ, който по опитъ и практика всѣки такъвъ земледѣлецъ ще да прибави къмъ него.

„Тия глогови плетища азъ ги употрѣбявамъ отъ много години, както виждате и като селски крѣпости къмъ самитѣ улици и неможъ да се оплачъ, че добръ не запазватъ моитѣ имоти. Прѣзъ това врѣме азъ щѣхъ да похарчъ много повече за поправка на стария дървенъ плетъ, който имахъ по напръдъ и прѣзъ който често се провирахъ разни пакостници; отъ като порастна той глоговъ живъ плетъ пѣщо подобно не се е повторило. Въобще основаването и отглеждането на тоя плетъ небѣше свързано съ голѣми разноски, нито пъкъ съ загуба на много врѣме, съ нѣманнето на което всѣки селянинъ земледѣлецъ обича да се извинява. Въ сравнение съ разноснитѣ, които сж нужни за направата на единъ траенъ плетъ, нѣка той да бѣде направенъ отъ каквото и да е, разноснитѣ за единъ живъ плетъ все биватъ много по-малки, а особено като се има прѣдъ видъ, че вѣднажъ приготвениятъ плетъ въ послѣдующитѣ години нѣма да има нужда отъ никакви други разноски, освѣнъ малко надгледване. Освѣнъ евтеиниятъ расадъ, който купихъ, обаче такъвъ всѣки може самъ да си отгледа, не съмъ купувалъ нищо друго освѣнъ едни ножици, които за пѣвтепо още можехъ да се купятъ задружно отъ нѣколко селяне земледѣлци. Най-много работа и врѣме изисква разработването на почвата, засаждането и първото отглеждане на фиданкитѣ, обаче всичко това много по-малко струва, отколкото направата на единъ простъ дървенъ плетъ. Глогътъ расте твърдѣ бърже, така щото слѣдъ три години азъ можахъ съвсѣмъ да отстраня дървения плетъ, който по това врѣме щѣхъ-нещѣхъ трѣбваше да го замѣнжъ съ новъ. Можъ да река, че съ тоя живъ глоговъ плетъ азъ съмъ въ всѣко отношение доволенъ.“

Тукъ увѣдохъ гласа на единъ модеренъ практически селянинъ земледѣлецъ, който всѣкому искрѣнно прѣпорѣчва жи-

витѣ плетица. Това обаче може да бѣде негово частно мнѣние, което често може да се умаловажава; затова ще увѣдъ още други мотиви, които сѣ намиратъ въ тѣсна свѣрзка съ горѣказаното.

Тоя, който е посѣтилъ южнитѣ страни на Австро-Унгария или горня Италия, навѣрно трѣбва да е запомнилъ въличественни картини, каквито прѣдставляватъ тапашнитѣ обиколени съ живи плетица села или частни ферми и градини, които намѣстѣ се намиратъ въ свѣсѣмъ неблагоприятни почвенни условия и въ свѣсѣмъ малко привлѣкателни краища. Въ сѣверна Италия има цѣли села обиколени съ живи плетица, основани отъ твърдѣ различни шубръки. Особна похвала заслужва това, че особно всичко неприлично и скверно, като торнице, купове дърва, хлѣвовѣ и др. се закрива дору до 2 метра на високо съ такива плетица и стѣнитѣ на къщата сѣ често украсени съ обвивни растения. Даже и нехубавитѣ покриви на къщата сѣ покрити съ една примамлива за уморения пътешественикъ зеленина. Дѣйствително прѣкрасенъ примѣръ, който би трѣбовало всеобщо да се послѣдва.

Съ живитѣ плетица не само че ще имаме нò трайни, нò естени и нò прилични плетица, но съ тяхъ ще да украсиме и своето жилище и неговата околностъ.

При основаването на живитѣ плетица трѣбва само да се внимава: първо да не се употрѣбаватъ за тѣхъ такива шубръки, на които съсъдството не било би благоприятно на сѣидбитѣ, които се сѣжатъ въ заграденото пространство или тамъ наблизу, второ оwoщнитѣ дървета да не бѣдѣтъ заглушени отъ самия живъ плетъ, защото нещѣхъ да иматъ достатъчно въздухъ и нещѣше да може почвата около тѣхъ добръ да се раскопава.

Въ слѣдния отдѣлъ ще разгледаме, какъ се основава живъ плетъ и какъ трѣбва да се пази.

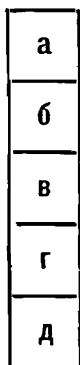
II. ОСНОВАВАНИЕТО ЖИВЪ ПЛЕТЪ.

Първитѣ двѣ работи, които трѣбва да се прѣдприематъ за основаването на единъ живъ плетъ, е *приготвянето на фитарата* за плета и *набавянето на разсада*.

1. Приготвяние на фитарата.

Приготвянето на фитарата става много по-напрѣдъ (около шестъ мѣсеца), прѣди да се започне да се сади плета. Това приготвяние се състои въ това, че земята на фитарата нѣколко пѣти се прѣкопава, за да се унищожи растящия въ нея буренъ. Както при саденето на дърветата трѣбва и за живия плетъ почвата най-напрѣдъ *дълбоко да се прѣхвърли*, т. е. много добръ на известна дълбочина да се направи рофкѣва. Въ случай че почвата е добра, достатъчно е едно обикновено прѣкопаване на дълбочина отъ 65 см. дори до 1 м.

Прѣхвърлянето на почвата става така, че цѣлата фитара (обр. 1.), която е широка около 1 м., се раздѣля напрѣчно на отдѣления (а, б, в, г, д) дълги около по 1 м.; като се започне да се копае исхвърля се прѣстѣта на отдѣлението а, която вѣднага се прѣнася задъ послѣдното отдѣление д и се натрупва тамъ. Слѣдъ това се продължава по тоя начинъ, че исхвърляната отъ отдѣлението б прѣстѣ се тургва въ а, отъ отдѣлението в въ б, отъ отдѣлението г въ в, отъ отдѣлението д въ г, а въ д отъ отдѣлението а, която бѣше най-напрѣдъ прѣнесена и струпана тамъ. Освѣнъ това трѣбва да

Обр. 1.

се гледа, че ако живиятъ плетъ се основава въ почва съвсѣмъ необработена, да се прѣхвърля прѣстѣта така, щото долната пакъ да дойде отдолу, а пѣкъ горната пакъ отгорѣ, защото другояче, сирѣчь ако долната или мъртвата прѣстѣ остана отгорѣ, то въ нея твърдѣ мъчно щѣше да се хване разсадътъ,

даже и по-голямата му част можеше да загине. Тамъ, гдѣто почвата отъ по-напрѣдъ е била дълбоко копана и е била посаждана съ разни шубръки и дървета, можтъ да се разбъркатъ разнитѣ пластове на земята и особно тогава; когато прѣкопаванъето става шестъ мѣсеца прѣди основаванието на плета.

Ако не е нужно да се прѣдириеме приготвянието на почвата по тоя начинъ, който изисква по-нѣ повече врѣме и трудъ, то може да се ископае единъ простъ трѣпъ около 1 м. широкъ и най малко 65 см. дълбокъ, като при разбъркването на прѣстѣта се гледа да се запази горѣказаното правило.

Това приготвление на почвата има двойна цѣль; първо гледа се да се направи прѣстѣта рофкѣва и да се подобри и сѣтнѣ да се унищожи буренътъ. За това съ послѣдната цѣль особно се гледа да се унищожтъ всичкитѣ буренни коренчета, грудки и зародища и щомъ като изникнатъ надъ прѣсно прѣкопаната фитара, трѣбва вѣднага да се истрѣгватъ, прѣди да цѣфнатъ и да пустнатъ семе.

Въ случай че почвата е достатъчно хранителна и рофкѣва, пѣма нужда отъ никакво друго приготвление освѣпъ отъ горѣувѣденото; ако-ли пѣкъ е бѣдна или клисѣва, трѣбва достатъчно да се подобри.

Въ първия случай при прѣхвѣрляньето се прибавя друга по-добра прѣстѣ, която се добрѣ разбърква съ ископаната отъ мѣстото, или пѣкъ ако прѣстѣта на мѣстото е съвсѣмъ лоша, то тогава трѣбва да се замѣни съ друга. Въ случай че не може да намѣриме подобра прѣстѣ, то тогава можеме да ѝ разбъркаме съ компостъ или съ обикновенъ торъ.

Клисѣвата, глинистата и студена почва трѣбва да се направи по-шуплеста, като се размѣси съ пѣсѣкъ, съ разни остатѣци и най добрѣ съ прѣгорѣлъ конски торъ.

Разбира се, че при това трѣбва главно да се гледа, като какво ще бѣде нужно на почвата за растенията, които сме избрали за основаванието на живия плетъ.

2. Набавянето разсадъ.

Разсадъ може всеѣки самъ да си отгледа, или пъкъ да си купи; въ послѣднѣо врѣме почти при всеѣко окръжно горско управление и градска община има основани пининнери, отгдѣто поне салкъмсни и айлаптови дръвчета могатъ доста естено да се набавятъ.

Отглеждането разсадъ за разнитѣ видове плетни шубръки не е твърдѣ лѣсна работа; у нѣкои напр. у плога, на многома ще бѣде доста мъчно, защото семената на тая шубръка покълняватъ чакъ слѣдъ 18 мѣсеца. Затова тѣ по-напрѣдъ трѣбва да се турятъ въ влаженъ пѣськъ и около една година да се държатъ въ зимника. Като какъ трѣбва да се поставя съ семената на всеѣка една шубръка, това ще бѣде расправено на мѣстото сп.

За отглеждането на разсадъ трѣбва да се избере такава фитара, която е била прѣди това добръ торена и е имало на нея сѣто картофи или нѣкое друго окопавно растение. Прѣзъ есенъта, прѣди да се посѣе семето, фитарата трѣбва добръ да се прѣкопае и прѣхвърли и да се раздѣли на малки лѣхички, около 1 м. широки; на тѣхъ се тѣгли 5—6 брѣзди, 4—6 см. дълбоки, въ които се пущатъ семената на разстояние 6—8 см., слѣдъ което съ грѣблото се заравятъ и цѣлата лѣха се покрива съ дрѣбенъ торъ. Прѣзъ пролѣтъта, когато поникне разсадътъ, както и прѣзъ лѣтото, трѣбва лѣхитѣ редовно да се плевятъ и разсадътъ отъ врѣме на врѣме да се окопава.

Кога се купува разсадъ освѣтъ нужного пробиване на видоветѣ трѣбва още да се наизтъ същитѣ условия, както и при купуването на овоцни дръвчета. И тукъ трѣбва да се гледа, зото разсадътъ да не е отъ нѣкои извънредно силна почва, даже наопаки по добръ е да се взема отъ побѣдна, защото фиданкитѣ биватъ по-калени и при условия много по малко благоприятни тѣ могатъ да станатъ едри шубръки.

Купуването и прѣнасянето на разсада не трѣбва да става въ замръзнало врѣме, защото коренитѣ отъ мразя могатъ лесно да се повредятъ, а особно ако не сж добръ обвити. Въ случай че тѣ замразятъ, то разсадътъ може пакъ да се запази, ако се тури, безъ да се развива, въ нѣкоя хладна мѣстность, гдѣто не замразва, най добръ въ зимника; връзката трѣбва да се полѣе съ хладна вода и да се остави въ същата мѣстность постепенно да се размръзи.

3. Посаждане.

Врѣме за посаждане.

Обикновенно посаждането на разсада се захваща прѣзъ пролѣтѣта, макаръ това врѣме, ако и да е общоприетото начало на всички земеделчески и градинарски работи, да е едно отъ най неблагоприятното. Много по-добръ е погъ такива видове шубръки, които могатъ да истражатъ на студа, да се посадятъ още прѣзъ есента, прѣди мразътъ да стѣгне почвата. Еднакво вредително е за разсада както *твърдо ранното и така също твърдо късното* посаждане, макаръ то и да се извършва прѣзъ пролѣтѣта или пъкъ прѣзъ есента.

Прѣзъ есента е най благоприятното врѣме за посаждането на разсада, когато листата на дърветата и на шубръкитѣ започватъ да падатъ, а пъкъ прѣзъ пролѣтѣта не бива да се започва садѣнето по-напрѣдъ, докато почвата съвършено не се размрази и не изсъхне до известна степенъ, за да бѣде достатъчно рофкъва и шуплива.

Есенното садѣние въобще е най стодното, ако врѣмето е сухо и почвата е легка по високитѣ мѣста, пролѣтното садѣние наопаки се прѣпоръчва въ тѣжкитѣ, глиниститѣ или въобще въ мокритѣ и по-студени почви.

Слѣдъ есенното посаждане става нужно и е полезно посаденото да се покрива, за когото най добръ може да се употреби сухъ торъ, слама, листа и др., като се натрупва

отгорѣ му единѣ пласть около 8—10 см. високъ. Съ такава една покривка посаденото не се оставя да измръзне, което обикновено става слѣдъ като се поотопи врѣмето, защото замръзналата въ земята вода повдига горнитѣ частици на почвата, като вѣдно съ тѣхъ издига и разсада, на който коренчетата вслѣдствие на това, слѣдъ размръзването на земята, отставатъ отгорѣ, а пъкъ частицитѣ на размръзналата земя падатъ на долу и се улѣгватъ, та поради това много фиданки можѣтъ да загинѣтъ.

Често се указва много полезно, ако споменатата зимна покривка се остави да лѣжи върху посѣтото и прѣзъ лѣтото, защото съ това се запазва почвата отъ бързо и съвършено исхвање, а сѣщеврѣменно се възприимствувва и на растежа на бурена.

По други още причини, колкото се отнася за врѣмето на садѣнето, трѣбва да се каже, че то не трѣбва да се прѣдприема, когато владѣе сухъ, студентъ вѣтъръ (особно источентъ или сѣверентъ). Тия вѣтрове твърдѣ скоро исушаватъ кората и коренчетата на разсада, та лѣсно можѣтъ да се поврѣдѣтъ, тѣй като тѣ твърдѣ полѣгка коренясватъ.

Сѣщо така не трѣбва да се започва садѣнето въ продължително лѣждовно врѣме, когато почвата бива клисѣва или кална, а сѣщо така и въ сухо врѣме, когато бива твърда и корава. Въ послѣдния случай разбира се може отчасти да се помогне съ поливането и честото раскопаване на почвата.

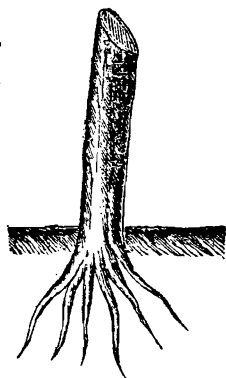
Приготвянето на разсада преди посаждането.

Разсадътъ, билъ той купентъ или отъ насъ самитѣ отгледанъ, трѣбва прѣди да се засади донейдѣ да се прѣрѣже. Освѣнъ хвойнитѣ видове всички други шубръки за живѣ плетъ трѣбва да бѣдѣтъ прѣрѣзани надъ коренитѣ.

За садѣние трѣбва да се взематъ 2 — 3 годишни дръвчета, които трѣбва да бѣдѣтъ едри, добрѣ коренясали, здрави и доколкото е възможно еднакви.

Прѣрѣзването се извършва за тая цѣль, за да може разсадътъ ниско до земята буйно да се расклони и да изпълни всичкитѣ празндини, които би могле да останѣтъ при образуването на плета.

За тая цѣль прѣрѣзва се надземната частъ на всѣка шубръка ниско надъ корена (на височина около 10 см.) (обр. 2), което най добръ се извършва съ ятки ножици или при дебелитъ дръвчета съ трионче, като отпослѣ рѣзътъ се оглади съ ножче. Рѣзването става наклонено, както е показано на приложении образецъ.

Обр. 2.

Сжщо и коренитѣ трѣбва помалко да се орѣзватъ, обаче небива твърдѣ много. Главно трѣбва да се гледа да се отстраняватъ поврѣденитѣ или болнитѣ коренчета чакъ до здравото мѣсто и трѣбва особно да се пазятъ смукателнитѣ (власовиднитѣ) коренчета. На другитѣ корени само орѣзваме върховетѣ. Всичко това трѣбва да се извърши съ остри инструменти, за да бѣждѣтъ плоскоститѣ на рѣза къси и гладки.

Садѣние.

Садѣннето, каквото и да е става по единъ обикновенъ, доста извѣстенъ начинъ, за това изисква споредъ цѣльта си особно внимание.

Прѣди да се започне самата работа, трѣбва добръ да се уравни приготвената за живъ плетъ фитара; въ случай че фитарата сж слѣгне, което се случва особно когато при прѣкопаваннето на почвата се ископава трапъ, то трѣбва отгорѣ да се допълни. Слѣдъ това на фитарата се забиватъ колчета и се свързватъ въжета споредъ които се тѣгнатъ двѣ линии, между които ще да се сяди живиятъ плетъ. Тамъ гдѣто плетътъ ще бѣде въ права посока колчетата се забиватъ на рѣдко, а пъкъ тамъ, гдѣто ще бѣде въ кръгла

линия, трѣбва да се пабиватъ толкова по-нагъсто, колкото крагътъ ще бѣде по-голямъ.

Слѣдъ това може да се пристѣпни къмъ издѣлването на брѣздата, която трѣбва да бѣде дълбока около 30 см. и споредъ посоката на въжетата. Въ брѣздата се пасажда разсадътъ на извѣстно разстояние, при която работа неизбѣжно нужно е да има още единъ работникъ, който да помага на тоя, който ги поставя въ брѣздата и да ги зарива съ прѣстъ. Тоя, който седи, трѣбва да глѣда, щото разсадътъ да не падне твърдѣ дълбоко и коренчетата да се распростиратъ въ видъ на вѣтруска. Едно отъ най важнитѣ правила е да се гледа дръвчетата да не бѣдѣтъ по-дълбоко посадени, отколкото сѣ били по-напрѣдъ, защото тая погрѣшка става причина да немогѣтъ да се хванѣтъ и да неможе да се усиѣе съ посаждането.

Относително формага и прѣбъспѣването на плета е важно, щото тоя, който седи, да гледа да седи равно споредъ въжетата и добръ да запази взаимното разстояние между всѣка една фиданка.

Въ врѣме на самата работа, докато помагачътъ зарива посадениятъ фиданки съ рофкѣва и съвсѣмъ ситна прѣстъ, самиятъ пъкъ садячъ трѣбва да подрусва фиданкитѣ, за да може прѣстѣта добръ да се слѣгне на коренчетата, слѣдъ което цѣлата прѣстъ около фиданкитѣ излѣгко се притѣква; като се свърши садѣнето, нахвърли се и се уравни още и останалата прѣстъ.

Ако всичкитѣ фиданки не сѣд еднакво дебелы, то при садѣнето трѣбва да се гледа, да не се наредѣтъ една до друга само дебелитъ и да не останѣтъ отдѣлно само тънкитѣ, но тѣ трѣбва разбъркано да се садѣтъ дебелы и тънлы, които относѣтъ въ плета съ растежа се сравняватъ.

Въ врѣме на садѣнето поливането става така, че фиданкитѣ, прѣди още да се нахвърли на тѣхъ всичката прѣстъ, се намокрятъ, та слѣдъ това се зариватъ и прѣстѣта се уравни. При есенното садѣние и въ влажно врѣме не се поливатъ, на пролѣтъ и особено въ сухо врѣме трѣбва непременно да се поливатъ!

4. Отгледванъе на живия плетъ.

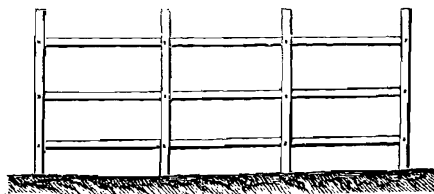
Запазванъето на живия плетъ.

Засадииятъ живъ плетъ отъ само себе си изисква едно какво-годѣ пазенъе, защото лѣсно може да бѣде поврѣденъ; обикновено, поитъ тамъ гдѣто трѣбва съ живъ плетъ да се замѣни другъ, има нужда да се запази имотътъ, който трѣбва да бѣде ограденъ съ живия плетъ.

Наистина, че имотътъ може да се запази съ какъвто и да е плетъ, обаче не е все едно, съ какъвъ.

Тукъ не се гледа, щото такъвъ единъ охранителенъ плетъ да бѣде еитенъ, но изисква се да отговаря на своето прѣдизначение. Тоя плетъ неможе да бѣде построенъ, защото неговото строене щѣше да бѣде въ ущърбъ на живия плетъ както на закорепяиванъето на коренитѣ му, а така сѣщо и на неговото разклонение.

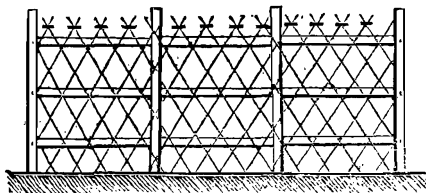
Тамъ, гдѣто нѣма страхъ, че фиданкитѣ могатъ да бѣдѣтъ истѣпкани или онасени отъ добитѣкъ, достатъчно е една проста ограда отъ кириши: отъ колъ на колъ, забити на извѣстно расстояние, се наковаватъ водоравно тѣнки кириши или шипки и работата се свършва. Гдѣто пъкъ има нужда отъ подобро запазване, то се направи така, че на коловѣтѣ се наковаватъ водоравно по гъсто кириши или шипки (обр. 3). Ако ли пъкъ е нужно посадениятъ живъ плетъ да се запази несамо отъ поврѣда, но е потребно и по други

Обр. 3.

причини да има по-гъстъ плетъ, който сѣщеврѣменно да не врѣди и на живия плетъ, то тогава се направи такъвъ плетъ отъ прѣдидияия (обр. 3) по тоя начинъ, че прѣзъ ки-

ришитѣ или шипкитѣ на кръстѣ се наковаватъ или прѣпли-
татъ по-тънки шипки или прѣчипци, които да могатъ отгорѣ
или да се свържатъ съ телъ, или пъкъ най-добрѣ, както
отгорѣ, а така сѣщо и отдолу, да се заковатъ съ гвоздеи
(обр. 4.) Разноскитѣ, които се правятъ за единъ такъвъ
охранителенъ плетъ, не сѣ твърдѣ голѣми и той напълно
удовлетворява своето прѣдназначение.

Обр. 4.

При това нѣма да се забравя, щото дърветата на ох-
ранителния плетъ да бждатъ облѣпени и безъ кора, за да се
отнеме всѣка възможностъ на врѣдителнитѣ пасѣкоми да се
загниждатъ въ нея.

Даванъето форма на живия плетъ.

При оформируванъето на живия плетъ се гледа, за да
се получи не само прилична, зелена, привѣтлива крѣпостъ,
но и да се получи плетъ, който да може добрѣ да пази това,
което огражда, противъ малки и голѣми пакостници.

Затова нужно е живиятъ плетъ да бжде несамо високъ,
но и да бжде достатъчно гъстъ по цѣлата си височина, а
особно да неостане рѣдъкъ близо до земята, което при ло-
шото гледанъе може лесно да се случи.

Това може да се постигне по разни пачини. Главно
могатъ да се увѣждатъ *три начина* за даванъето форма или
оформируванъето на живиятъ плетница.

а) *Първий начинъ.* Ако искаме скоро да стигне живиятъ
плетъ, това може да се постигне така: *Лѣтораслитъ, който*
посадената фиданка пуца прѣзъ първата пролѣтъ и който

повечето биватъ тънки, се оръзватъ и се оставя само единъ, най дебелиятъ. Тоя лѣторасълъ прѣзъ лѣтото още порасва и задебелява; рано прѣзъ пролѣтъта на слѣдующата година той се прѣдпазливо навеща ниско покрай другитѣ фиданки и края му се лѣко закопава въ земята; цѣлиятъ пѣкъ лѣторасълъ надлѣжъ се забучва съ куки въ земята, като се внимателно тпа, да не би пѣдъ да се прѣчупи. Като се извърши това по цѣлата дължина на плета струва ни се като да е сложенъ близо до земята единъ дълъгъ прѣтъ. Отъ тоя прѣтъ прѣзъ пролѣтъта искараватъ твърдѣ много лѣторасли, въ едно кѣсо врѣме тѣ достигатъ на дължина почти до 50--60 ст.

Тия лѣторасли много рано, най добрѣ още въ мѣсець Априлий, се оръзватъ и разрежватъ така, щото да останѣтъ на расстояние една отъ друга около на 10 см. Тия остапалитѣ лѣторасли прѣзъ лѣтото нарастватъ на дължина до 1 м. и вслѣдствие многото сокъ тѣ значително падебеляватъ.

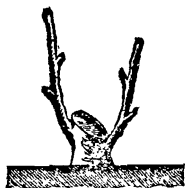
На слѣдующата пролѣтъ (3-тя година) тия лѣторасли се прѣплитатъ подъ тѣпи ягли. По тоя начинъ прѣзъ трѣтята година се получава живъ плетъ до 1.25 - - 1.50 м. високъ, достатъчно гѣстъ и остава само отъ вѣтвицитѣ, които ще израстватъ отъ него и които ще да се прѣплитатъ навѣтрѣ, за да се прави да стане погѣстъ, или пѣкъ отъ врѣме на врѣме да се пристригва, която работа се продължава и прѣзъ слѣдующитѣ години.

б) Съ втория начинъ се получава по ягкъ плетъ, обаче той изисква повече врѣме, т. е. докато да се отгледа живиятъ плетъ нужно е около 6 години.

1-ва година. Ниско орѣзанитѣ фиданки (обр. 2.) прѣзъ първата година пуцатъ едно голѣмо множество лѣторасли, които се оставятъ свободно да си растѣтъ и само почвата около фиданкитѣ се плевн и въ сухо врѣме полива.

2-ра година. Прѣзъ пролѣтъта изново се оръзватъ фиданкитѣ чакъ до земята; оставенитѣ пѣчета прѣзъ тая година пуцатъ твърдѣ дебили лѣторасли. Обаче още прѣзъ мѣ-

сецъ Юний пакъ се орѣзватъ, като се отстраняватъ всичкитѣ по тънки лѣторасли и се оставятъ на всѣка фиданка само по двѣ най дебелѣ и колкото е възможно се гледа да бѣждатъ единъ сръщъ другъ въ направление на плета. (обр. 6.)

Обр. 6.

Въ случай че нѣкое пълче испустане само единъ лѣторасълъ, то той прѣзъ есенъта се одрѣзва на 2 — 3 очи и прѣзъ идущата лѣто отъ него се получаватъ исканиятъ два лѣторасли. До есенъта оставенитѣ лѣторасли достатъчно порасватъ и фиданкитѣ изглеждатъ, както на обр. 5. Друга работа около живия плетъ вече неостава, освѣнъ да се плевн, отъ врѣме на врѣме да се окопаватъ фиданкитѣ и да се поливатъ. Ако нѣкоя отъ фиданкитѣ исъхне, то тя трѣбва още прѣзъ есенъта на втората година да се замѣсти съ друга и да се постѣпи съ нея така, както съ другитѣ.

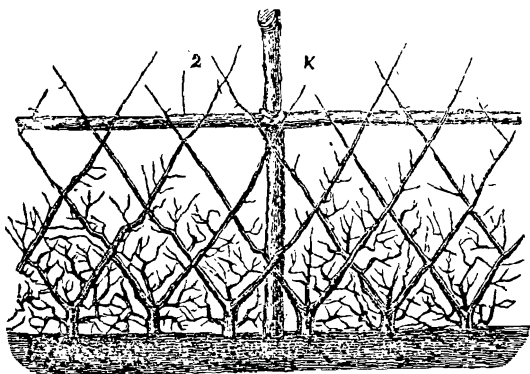

Обр. 5.

3-тя година. Рано прѣзъ пролѣтъта двата лѣторасли на всѣка фиданка се скасиватъ така, щото по голѣмитѣ да небѣждатъ по дълги отъ 20—24, а по малкитѣ по дълги отъ 10—12 см., както ни показва обр. 6. Прѣпоръчително е колкото е възможно това правило съвѣстно да се пази. Така скъсени лѣтораслитѣ испуцатъ още прѣзъ сѣщото лѣто доста дълги пострани вѣтвици. Прѣзъ това врѣме трѣбва вѣтвитѣ да се оправятъ въ такава посока, каквато се изисква; ако се желае плетътъ да има форма на кордонъ, въ видъ на ягка, но не твърдѣ дебела стѣна, то трѣбва всичкитѣ лѣторасли да се прѣпилнатъ и привързватъ въ една равна стѣна; ако—ли пъкъ се иска да се получи единъ по широкъ и по дебелъ плетъ, то тогава се оставя да се расклони въ посока къмъ странитѣ, обаче лѣтораслитѣ трѣбва скоро да се орѣзватъ, за да могатъ да пуцатъ нови второстепенни лѣторасли. При първия случай може да се употреби охра-

нителната ограда и лѣтораслитѣ да се повързватъ на пейнитѣ шипки. Сжщо и прѣзъ тая година нетрѣбва да се забравя почвата да се плѣви, копае и споредъ пуждата да се полива.

4-та година. Прѣзъ пролѣтѣта още започваме рѣзаньето, на което цѣльта е да се скъсатъ постраниитѣ вѣтвици на главнитѣ лѣторасли на 2 — 3 очн. Това рѣзанье помага несамо за съгъстяването на плета, но улѣснява прѣплитанието на главнитѣ лѣторасли, което сега трѣбва да се започне. Често това прѣплитанне въобще не се извършва, или пъкъ не се обръща на него никакво внимание. Начинътъ, по който трѣбва да се извършва прѣплитанието, ни показва обр. 7., на който се виждатъ прилегени вѣтвици съ много

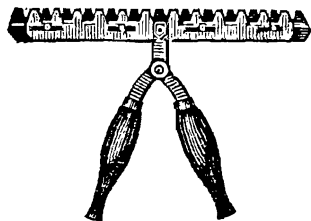

Обр. 7.

повече лѣторасли, отколкото биватъ пролѣтно врѣме, когато прѣплитанието става. При това още трѣбва да се забѣлѣжи, че хоризонталното дърво — шипка — може да бѣде по тънко и по добрѣ е ако има по доло отъ него още едно, паралелно поставено. Слѣдъ прѣплитанието на главнитѣ лѣторасли се започва съ тѣхното рѣзанье и то така, че по голѣмитѣ се орѣзватъ 30, а пъкъ по малкитѣ 15 — 20 см. по високо отъ миналата година. И прѣзъ тая година плетътъ трѣбва да се плевя, копае и полива.

5-та година. Прѣзъ тая година се продължава същото както и прѣзъ четвъртата. Най-напрѣдъ се скъсяватъ постраниитѣ лѣторасли, сѣтиѣ се прѣплитатъ главнитѣ лѣторасли, които пораснахъ миналата година, като същеврѣменно се очистватъ тънцитѣ върхове докато се приравнятъ. Отъ това плетътъ се издига още на 30 — 35 см. и цѣлиятъ сега става по високъ отъ $\frac{3}{4}$ м. Също и тая година не трѣбва да се забравя да се плѣви, полива и конае почвата.

6-та година. Прѣзъ тая година се повтаря същата работа, само че многото и буйни лѣторасли не могатъ да се пристригватъ съ малки ножици и трѣбва да се набавятъ особни за тая работа. Тѣ биватъ или обикновенни, по доста лъжни ножици, или пъкъ единъ видъ уредъ тѣй нареченитѣ пожичепъ системъ, който е приготвилъ отъ виенската фирма Kraus & Cie. Тоя уредъ (обр. 8) струва около 12—15

Обр. 8.

фиоринта и неговото купуване не е твърдѣ голѣмъ расходъ. Освѣнъ това той може да се купи задружно отъ нѣколко ступани на живи плетница. Съ тоя уредъ може да работи единъ само човекъ и съ него може да се икономиса много трудъ и врѣме, отколкото се изисква при пристригването съ обикновенни ножици, колкото и да бѣждатъ тѣ лъжни и остри. Както ни показва обр. 9. съ него може да се стриже въ всѣко едно положение и направление, така щото всичко може да се приравни въ една плоскостъ. (Тъ тия пожичи може да се работи както съ обикновеннитѣ). Щомъ се постигне изискуемата височина на плета, по-пататълната съ него работа се ограничава само въ пристригването и при-

Къ свѣдѣнію г. г. новыхъ подписчиковъ не получавшихъ „НОВЪ“ въ 1897 г.

Лица, не состоявшія подписчиками „НОВИ“ въ 1897 году и не имѣющія еще первой половины СОЧИНЕНІЙ АНДРЕЯ ПЕЧЕРСКАГО и первой половины СОЧИНЕНІЙ В. И. ДАЛЯ; могутъ, подписываясь на „НОВЪ“ въ 1898 году, получить первые шесть томовъ (т. е. томы 1 по 6) сочиненій А. Печерскаго и первые шесть томовъ (т. е. томы 1 по 6) сочиненій В. И. Даля, вмѣсто томовъ, выдаваемыхъ въ 1898 году прежнимъ подписчикамъ. Вторая же половина сочиненій, какъ А. Печерскаго, такъ и В. И. Даля, будетъ выдана этимъ новымъ подписчикамъ въ 1899 году, въ чемъ редакция теперь же и принимаетъ передъ ними обязательство. Новые подписчики на „НОВЪ“ 1898 года, т. е. лица, не бывшія подписчиками на журналъ въ минувшемъ 1897 г., при платѣ за 1898 г. 40 рублей, вмѣсто 24 руб., могутъ получить въ 1898 г.:

всѣ 14 томовъ полнаго собранія сочиненій Андрея Печерскаго и всѣ 10 томовъ полнаго собранія сочиненій В. И. Даля,

а также и тѣ двѣ переплетенныя книги „Живописной Россіи“, которыя выдавались подписчикамъ въ 1897 году; значить, вмѣсто двухъ книгъ „Живописной Россіи“, они получаютъ четыре переплетенныя книги этого изданія и, вмѣсто 12 томовъ сочиненій А. Печерскаго и В. И. Даля, 24 тома.

Отъ г. г. болгарскихъ подписчиковъ подписка на „НОВЪ“ принимается у г. Хр. М. Златоустова въ Бургасѣ (Болгарія) и въ главной конторѣ изданія товарищества М. О. Вольфъ въ С. Петербургѣ (Россія) Гости дворъ № 21. Подробныя объявленія высылаются изъ С. Петербурга бесплатно по первому утребованію.

Продължава се подписката за II год. на „Сѣячъ“

„Сѣячъ“ излиза два пѣти въ мѣсеца: на 25 и 10 число, въ гр. Варна въ обемъ отъ двѣ печатни коли всеки брой.

Цѣната на годишния абонаментъ е 8 лева за въ България, 10 — за извънъ.

На ученицитѣ и войницитѣ „Сѣячъ“ се отстъпва по 4 лева, а на селскитѣ учители — 6 лева, нѣ платими на ведпѣжъ. Абониранieto става чрѣзъ редакцията и чрѣзъ всичкитѣ Т. П. стапции въ княжеството.

Рѣкописи назадъ се не върѣщатъ.

За обявление се плаща по 60 ст. за гармопенъ рѣдъ на първа страница и — 30 ст. на послѣдната страница и корицитѣ.

 Всичко се адресира до редакцията на „Сѣячъ“ въ Варна.

 Показваме бившия ни агентъ Дамянъ Тодоровъ, отъ когото си дигнахме довѣрнето още въ VIII-та кн. на списанието, да се яви въ най непродължително време въ редакцията ни да си урѣди сиѣтентѣ, иначе ще го прѣсѣдѣваме като злоупотрѣбителъ на довѣрие.
